การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน”

The Creation of a Kammalor Painting Techniques “Wua Lan”

นางสาวเกศกนก คมมูล

ศิลปศึกษานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของ วิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน”

นางสาวเกศกนก คมมูล

ศิลปศึกษานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์ของ วิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

THE CREAION OF A KAMMALOR PAINTING TECHNIQUES “WUA LAN”

MISS KETKANOK KHOMMOOL

The Art Education Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Bachelor of Education Program in Art Education
Poh-Chang Academy of Arts,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Academic Year 2025

Copyright of Poh-Chang Academy of Arts
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ อนุมัติให้ศิลปศึกษานิพนธ์
เรื่อง การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน”
เสนอโดย นางสาวเกศกนก คมมูล รหัสนักศึกษา 4651072141104
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรัฐ บุญทรง)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยเพาะช่าง
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปศึกษานิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราโมทย์ บุญเต็ม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ ดร.นราญา บรรจงศิริ

คณะกรรมการตรวจสอบศิลปศึกษานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบ
(รองศาสตราจารย์นพดล เนตรดี)

..... กรรมการ ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ชัยชาญ จันทศรี) (รองศาสตราจารย์สุวิทย์ วิทยาจักษุ์)

..... กรรมการ .....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บรรลุ วิริยาภรณ์ประภาส) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราโมทย์ บุญเต็ม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิศักดิ์ วัฒิวรรณผล)

..... กรรมการและเลขานุการ
(อาจารย์ ดร.นราญา บรรจงศิริ)

4651072141104 : ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศิลปศึกษา) ปีการศึกษา 2568
วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
คำสำคัญ : จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ, วัวลาน
ชื่อ สกุล : นางสาวเกศกนก คมมูล
ชื่อเรื่อง : การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน”
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปราโมทย์ บุญเต็ม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ ดร.นราญา บรรจงศิริ

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลาน และงานจิตรกรรมลายกำมะลอ 2) สร้างสรรค์จิตรกรรมไทยแนวประเพณีเทคนิคกำมะลอเรื่อง“วัวลาน” 3) ออกแบบและผลิตสื่อการสอน Canva ในรายวิชาทัศนศิลป์-ศิลปะ เรื่องการเตรียมพื้นสำหรับงานจิตรกรรมเทคนิคลายกำมะลอ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา

ขั้นตอนดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล

2) การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์และการจัดทำสื่อการสอน

3) การวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

4) การนำเสนอผลงานศิลปศึกษานิพนธ์และสื่อการสอนสำหรับการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า

1) ผลการศึกษาประเพณีวัวลาน เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ในการจัดทำสื่อการสอนในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา

2) การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์เรื่อง “วัวลาน” ในรูปแบบจิตรกรรมไทยเทคนิคกำมะลอบนกระดานไม้อัด จำนวน 2 ผลงาน ได้แก่

2.1) การละเล่นเมืองเพชร (วัวลาน) 1 ขนาด 55 x 95 เซนติเมตร

2.2) การละเล่นเมืองเพชร (วัวลาน) 2 ขนาด 60 x 100 เซนติเมตร

ทั้ง 2 ผลงานเป็นภาพประเพณี วัวลาน ของจังหวัดเพชรบุรี แสดงให้เห็นถึงความสนุกและการอนุรักษ์ประเพณีของคนในจังหวัดเพชรบุรี จัดองค์ประกอบภาพโดยใช้หลักการทัศนศิลป์ ใช้เทคนิคกำมะลอสีอะคริลิกแทนการใช้สีฝุ่น

3) ผลการจัดทำสื่อการสอนวิชาศิลปะในหัวข้อประเพณีวัวลาน ด้วยเทคนิคกำมะลอเพื่อใช้ประกอบการสอน เรื่อง การวาดภาพด้วยเทคนิคผสม ในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา

4651072141104 : Bachelor of Education Program in Art Education, Academic Year 2025
Poh-Chang Academy of Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Keywords : Kammalor Painting Techniques, Ox Racing (Wua Lan)
Name Surname: Ketkanok Khommool
Art Education Thesis Title: The Creation of a Kammalor Painting Techniques “Wua Lan”
Advisor : Assistant Professor Pramote Bunteam
Co Advisor: Dr. Naraya Bunjongsiri.

Abstract

The objectives of this research were: 1) To study the history and background of the Buffalo Racing Festival (Wua Lan) and the Kamalor painting technique; 2) To create a Thai traditional painting based on the Wua Lan festival using the Kamalor technique; and 3) To design and produce a Canva-based instructional media for teaching visual arts on the topic Surface Preparation for Kamalor Painting Technique for upper secondary and vocational students.The findings revealed that:

The research process consisted of 4 stages:

1) Studying, researching, and collecting information.

2) Creating the art thesis work and developing the instructional media.

3) Analysis and Summary of the Research Results.

4) Presenting the art thesis works and instructional media for use in teaching upper secondary and vocational students.

The results of the study revealed that:

1) The study of the Wua Lan festival contributed to the preservation and promotion of local cultural heritage and could be applied in the development of instructional media for secondary and vocational education.

2) The art thesis titled Wua Lan consisted of two Thai traditional paintings created with the Kamalor technique on plywood:

2.1) The Buffalo Racing of Phetchaburi 1 (55 × 95 cm).

2.2) The Buffalo Racing of Phetchaburi 2 (60 × 100 cm)

Both artworks depict the lively atmosphere and the preservation of the Wua Lan tradition of Phetchaburi Province. The compositions were created based on visual art principles and executed using the Kamalor technique with acrylic paint instead of traditional powder color.

3) The instructional media on the topic Wua Lan Tradition with Kamalor Technique was designed to support art education and to be used as supplementary teaching material in the lesson Mixed Media Painting for upper secondary and vocational students.

กิตติกรรมประกาศ

ศิลปศึกษานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปศึกษานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปราโมทย์ บุญเต็ม, อาจารย์ ดร.นราญา บรรจงศิริ และอาจารย์ประจำสาขาทุกท่าน รองศาสตราจารย์นพดล เนตรดี, รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท ชัยชาญ จันทศรี, รองศาสตราจารย์สุวิทย์ วิทยาจักษุ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์บรรลุ วิริยาภรณ์ประภาส, ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิศักดิ์ วัฒิวรรณผล ที่กรุณาดูแลและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์พิเศษอารี สุทธิพันธุ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม), รองศาสตราจารย์นิโรจน์ จรุงจิตวิทวัส, รองศาสตราจารย์พัลลภ วังบอน และคณาจารย์ที่ให้การสนับสนุนหลักสูตร และให้ความรู้ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

ขอขอบพระคุณเจ้าของเอกสาร วรรณกรรม และเอกสารการวิจัยทุกเล่ม ที่มีส่วนช่วยให้ศิลปศึกษานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ คุณบิดา คุณมารดา ครอบครัว และเพื่อนๆ ที่ให้การสนับสนุน ให้โอกาสทางการศึกษา ซึ่งผลักดันและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นจนประสบความสำเร็จ

เกศกนก คมมูล

มิถุนายน 2568

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ
กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
สารบัญ ..... ช
สารบัญภาพ ..... ฌ
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย 1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3
1.3 แนวความคิดของการวิจัย 3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย 3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ 4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ 4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5
2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลาน 5
2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะลายกำมะลอ 7
2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนธาตุ 9
2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยกับศิลปินและข้อมูลทางศิลปกรรม 13
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 17
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน 19
3.1 การศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล 19
3.2 การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์และการจัดทำสื่อการสอน 20
3.3 การวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย 35
3.4 การนำเสนอผลงานศิลปศึกษานิพนธ์และสื่อการสอน 36
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ 44
4.1 การวิเคราะห์ด้านเนื้อหา 44
4.2 การวิเคราะห์ด้านรูปแบบและองค์ประกอบของงาน 45

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.3 การวิเคราะห์ด้านเทคนิค 56
4.4 ปัญหาที่เกิดขึ้นในผลงานศิลปศึกษานิพนธ์และการแก้ไขปัญหา 58
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ 59
5.1 สรุป 59
5.2 การอภิปรายผลการวิจัย 60
5.3 ข้อเสนอแนะ 61
บรรณานุกรม 62
ภาคผนวก 64
ประวัติผู้เขียน 65

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2.1 ภาพแสดง : ผลงาน “ยกมกปาฏิหาริย์” 13
ภาพที่ 2.2 ภาพแสดง : “ศิลปินช้าง” เทคนิคลายกำมะลอบนไม้ 14
ภาพที่ 2.3 ภาพแสดง : “กองเกวียน” เทคนิคสีฝุ่นบนผ้าใบ 16
ภาพที่ 3.1 ภาพแสดง : แบบร่างลายเส้น 20
ภาพที่ 3.2 ภาพแสดง : แบบร่างโครงสี 20
ภาพที่ 3.3 ภาพแสดง : วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน 21
ภาพที่ 3.4 ภาพแสดง : การทาสีโป๊วลงบนกระดาน 22
ภาพที่ 3.5 ภาพแสดง : การขัดกระดานพื้นเรียบ 22
ภาพที่ 3.6 ภาพแสดง : การทาเฟล็กซ์ลงบนกระดาน 23
ภาพที่ 3.7 ภาพแสดง : การขัดกระดานด้วยดินสอพอง 23
ภาพที่ 3.8 ภาพแสดง : การปรุลายลงบนกระดาษไข 24
ภาพที่ 3.9 ภาพแสดง : การถูลายด้วยดินสอพองลงบนกระดาน 24
ภาพที่ 3.10 ภาพแสดง : การระบายสี 25
ภาพที่ 3.11 ภาพแสดง : การตัดเส้นด้วยกาวยางมะเดื่อ 25
ภาพที่ 3.12 ภาพแสดง : การปัดผงทอง 26
ภาพที่ 3.13 ภาพแสดง : การเก็บรายละเอียด 26
ภาพที่ 3.14 ภาพแสดง : ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 1” 27
ภาพที่ 3.15 ภาพแสดง : แบบร่างลายเส้น 28
ภาพที่ 3.16 ภาพแสดง : แบบร่างโครงสี 28
ภาพที่ 3.17 ภาพแสดง : การทาสีโป๊วลงบนกระดาน 29
ภาพที่ 3.18 ภาพแสดง : การขัดกระดานให้พื้นเรียบ 29
ภาพที่ 3.19 ภาพแสดง : การทาสีเฟล็กซ์ลงบนกระดาน 30
ภาพที่ 3.20 ภาพแสดง : การขัดกระดานด้วยดินสอพอง 30
ภาพที่ 3.21 ภาพแสดง : การปรุลายลงบนกระดาษไข 31
ภาพที่ 3.22 ภาพแสดง : การถูลายด้วยดินสอพองลงบนกระดาน 31
ภาพที่ 3.23 ภาพแสดง : การลงสีโดยรวม 32
ภาพที่ 3.24 ภาพแสดง : การตัดเส้นด้วยกาวยางมะเดื่อ 32

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 3.25 ภาพแสดง : การปัดผงทอง 33
ภาพที่ 3.26 ภาพแสดง : ลงรายละเอียดโดยรวม 33
ภาพที่ 3.27 ภาพแสดง : ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 2” 34
ภาพที่ 3.28 ภาพแสดง : การตรวจผลงานครั้งที่ 1 36
ภาพที่ 3.29 ภาพแสดง : การตรวจผลงานครั้งที่ 2 36
ภาพที่ 3.30 ภาพแสดง : การตรวจผลงานครั้งที่ 3 37
ภาพที่ 3.31 ภาพแสดง : การตรวจผลงานครั้งที่ 4 37
ภาพที่ 3.32 ภาพแสดง : การแสดง “ละครเบิกโรงสันตนิยาย ชุด เมขลารามสูร” 38
ภาพที่ 3.33 ภาพแสดง : พิธีเปิดนิทรรศการศิลปศึกษานิพนธ์ 38
ภาพที่ 3.34 ภาพแสดง : การนำเสนอผลงานต่อประธานในพิธี 39
ภาพที่ 3.35 ภาพแสดง : โปสเตอร์นิทรรศการศิลปศึกษานิพนธ์ “มธุรอัตตา” 39
ภาพที่ 3.36 ภาพแสดง : หน้าปกสื่อการสอน 40
ภาพที่ 3.37 ภาพแสดง : ความหมายของลายกำมะลอ 40
ภาพที่ 3.38 ภาพแสดง : อุปกรณ์การทำลายกำมะลอ 41
ภาพที่ 3.39 ภาพแสดง : อุปกรณ์การทำลายกำมะลอ 41
ภาพที่ 3.40 ภาพแสดง : ดินสอพองสำหรับทำลายกำมะลอ 42
ภาพที่ 3.41 ภาพแสดง : ขั้นตอนการเตรียมพื้นกระดาน 42
ภาพที่ 3.42 ภาพแสดง : ขั้นตอนการเตรียมพื้นกระดาน 43
ภาพที่ 4.1 ภาพแสดง : การวิเคราะห์เส้นในผลงาน 46
ภาพที่ 4.2 ภาพแสดง : การวิเคราะห์รูปทรง 47
ภาพที่ 4.3 ภาพแสดง : โครงสีและน้ำหนักโดยรวมของผลงาน 48
ภาพที่ 4.4 ภาพแสดง : ร่องรอยพื้นผิวของผลงาน 49
ภาพที่ 4.5 ภาพแสดง : การวิเคราะห์เส้นในผลงาน 51
ภาพที่ 4.6 ภาพแสดง : การวิเคราะห์รูปทรง 52
ภาพที่ 4.7 ภาพแสดง : โครงสีและน้ำหนักโดยรวมของผลงาน 53
ภาพที่ 4.8 ภาพแสดง : ร่องรอยพื้นผิวของผลงาน 54

บทที่ 1
บทนำ

ประเพณีท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดจากวิถีชีวิต ความเชื่อ และการปรับตัวของผู้คนในแต่ละพื้นที่ จังหวัดเพชรบุรีเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นทั้งด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คน ความโดดเด่นเหล่านี้สะท้อนออกมาผ่านโบราณสถาน งานช่างฝีมือ และขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน หนึ่งในนั้นคือประเพณีวัวลาน ซึ่งเกิดจากวิถีเกษตรกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ชาวนาเมืองเพชรใช้วัวในการไถนา ลากเกวียน และนวดข้าว จนพัฒนากลายเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่แสดงทั้งพละกำลังของวัวและความผูกพันระหว่างคนกับสัตว์ ประเพณีวัวลานจึงไม่เพียงเป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิง แต่ยังสะท้อนอัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาวเพชรบุรีได้อย่างชัดเจน จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำแรงบันดาลใจจากประเพณีนี้มาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยเทคนิคกำมะลอ เพื่อถ่ายทอดวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของเมืองเพชรบุรีอย่างมีเอกลักษณ์ และสามารถนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนด้านศิลปะได้

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

เพชรบุรี เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน จนได้รับสมญานามว่า “อยุธยาที่มีชีวิต” จากนักประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นเมืองที่ยังคงสะท้อนร่องรอยของอดีตได้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านโบราณสถาน สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตของผู้คน เมืองเพชรบุรีนั้นเคยอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรขอมในรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และชื่อ “เพชรบุรี” ก็ปรากฏขึ้นตั้งแต่ในเอกสารยุคนั้น มีข้อสันนิษฐานถึงที่มาของชื่อว่า อาจเรียกตามแม่น้ำเพชรบุรี หรืออีกนัยหนึ่งมาจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับแสงระยิบระยับบนเขาแด่นในยามค่ำคืนที่ทำให้ผู้คนเชื่อว่ามีเพชรพลอยฝังอยู่ ชื่อเดิมของเมืองเพชรบุรีในสมัยโบราณอาจจะเป็น “พริบพรี” ซึ่งปรากฏในเอกสารต่างประเทศ เช่น เอกสารของ “De La Loubère” ที่บันทึกไว้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยชื่อ "พริบพรี" อาจเป็นชื่อสามัญที่ใช้เรียกเมืองเพชรบุรีในภาษาพูด ขณะที่ “เพชรบุรี” เป็นชื่อที่ใช้ในทางการ (วรารัชต์ มหามนตรี, 2560) เมื่อมองลึกลงไปในวิถีชีวิตของผู้คนเมืองเพชร สิ่งหนึ่งที่สะท้อนความผูกพันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติได้อย่างชัดเจน คือ “วัว” ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีบทบาทสำคัญต่อวิถีเกษตรกรรม วัวเป็นสัตว์ที่สามารถทนร้อนได้ดีกว่าควาย นิยมเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายทั่วทุกภาคของประเทศ เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีความใกล้ชิดกับมนุษย์มีความแข็งแรงและอดทนสูง สามารถลากเกวียนที่บรรทุกของหนักๆได้เป็นระยะทางไกล “วัว” เป็นสัตว์ที่คลุกคลีกับความเป็นมาของชาวนามาตั้งแต่บรรพกาล มีนิสัยขี้ตื่นตระหนกง่าย ปราดเปรียว ชาวนาเมืองเพชรบุรีเลี้ยงวัวไว้ใช้งานมากกว่าควาย เพราะนาที่เมืองเพชรเป็นนาดอน ไม่มีปลักเลนหรือแอ่งน้ำ วัวจึงเป็นที่นิยม โดยเฉพาะคนเมืองเพชรที่เป็นเจ้าของวัวจะดูแลเอาใจใส่คอยขัดสีฉวีวรรณวัวทุกวัน แม้แต่หญ้าก็ต้องบำรุงพันธุ์ จัดหาที่ปลูกให้เป็นอย่างดี เลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด วัวมีขนสั้นเกรียนทั่วตัว ขนมีสีต่างๆ ตั้งแต่สีดำ สีน้ำตาล สีน้ำตาลอ่อน สีฟาง สีเทาไปจนถึงสีลาย สีที่พบเห็นบ่อยๆคือ สีน้ำตาลอ่อน และสีดำ ขนใต้ท้องและซอกขามักมีสีที่จางกว่าส่วนอื่นๆของร่างกาย วัวมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวนาเมืองเพชรบุรี ซึ่งชาวนานิยม

สร้างบ้านใต้ถุนสูง เพื่อให้วัวเข้าไปอยู่ใต้ถุนบ้าน แต่ถ้ามีหลายตัวก็มักจะสร้างคอกให้อยู่ ในหน้าแล้งเมื่อหญ้าขาดแคลน ชาวนาจะหาฟางอ่อนๆมาเก็บไว้ในคอก วัวจะได้กินอาหารเรื่อยๆ เวลามันยืนหรือมันนอนอยู่เฉยๆ มันจะขย้อนอาหารที่กลืนลงไปแล้วเอาออกมาเคี้ยวใหม่เรียกว่า “เคี้ยวเอื้อง” ด้วยความผูกพันอย่างใกล้ชิดระหว่างคนกับวัวนี้ ทำให้วัวบางตัวมีความเข้าใจในความรู้สึกของผู้ที่เป็นเจ้าของ บางครั้งมันสามารถรู้หน้าที่โดยที่เจ้าของไม่ได้สั่ง เช่น เดินขึ้นรถไปลานแข่งขัน โดยไม่ต้องมีการบังคับฉุดลาก นับตั้งแต่หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ในช่วงเดือนมกราคม ไปจนถึงเทศกาลสงกรานต์ ถ้าหากเห็นไฟราวสว่างไสวเป็นวงกว้างที่ท้องทุ่งใดในเขตจังหวัดเพชรบุรี โอกาสที่จะสัมผัสในบรรยากาศแห่งการแข่งขันวัวลานที่ตื่นเต้นและเร้าใจย่อมมีมาก เพราะในการแข่งขันแต่ละครั้ง จะมีผู้ให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะลูกผู้ชายชาวเมืองเพชรทั้งหลาย ต้องเคยผ่านการร่วมการแข่งขันวัวลานมาบ้าง แม้ว่าจะเป็นเพียงแค่การคอยเชียร์หรือยืนชมก็ตาม (เจริญ ตันมหาพราน, 2544)

การแข่งขันวัวลานเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในลานนวดข้าว ในอดีตวัวลาน คือภาพของสังคมเกษตรกรรมที่อาศัยพึ่งพาแรงงานวัวในการนวดข้าว หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวจากท้องทุ่งเสร็จ ชาวนาจะเตรียมลานนวดข้าวโดยปักเสาเกียดไว้ตรงกลาง แล้วลงฟ่อนข้าวปูไว้เป็นบริเวณกว้าง จากนั้นจึงนำวัวมาผูกกับเสาเกียด แล้วไล่วัวให้เดินย่ำฟ่อนข้าวไปรอบๆลานจนเมล็ดข้าวหลุดออกจากรวง (สายัณห์ ชื่นอุดมสวัสดิ์, 2562) ส่วนวัวที่เหลือจากการทำงานจะถูกนำมาแข่งขันวิ่งบนลานนวดข้าว เพื่อแสดงถึงความแข็งแรง ความเร็ว และพละกำลังของวัว เป็นการสร้างความสนุกสนานและความสัมพันธ์ในชุมชน (สม ทองศิลป์, 2564) ซึ่งการแข่งขันวัวลานจะเล่นกันในเวลากลางคืน ตั้งแต่ 2-3 ทุ่ม ไปจนถึง 7-8 โมงเช้า โดยเล่นในลานนวดข้าวหรือลานกว้าง กลางลานจะปักเสาเกียดโต ขนาดเสาไฟฟ้า สูงประมาณ 6-7 เมตร พอได้เวลาแข่งจะนำวัวลานมาคล้องคอด้วยเชือกผูกติดกันเป็นพรวนเรียงแถวหน้ากระดาน ปลายเชือกข้างหนึ่งผูกเข้ากับเสาเกียดซึ่งเป็นหลักไม้อยู่กลางลาน แผ่รัศมีออกไปตามความยาวของจำนวนวัว ส่วนจะมากหรือน้อยกว่านี้อยู่ที่การตกลงกัน ไม่มีการกำหนดว่าตัวไหนจะอยู่ลู่นอกหรือลู่ใน เพราะวัวลานที่แข่งขันทั้งคู่ต้องผลัดกันอยู่ในตำแหน่ง วัวจำนวนนี้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ถ้ามีวัวจำนวน 19 ตัว วัวตัวที่ 19 จะถูกเรียกว่า“วัวนอก”เพราะอยู่นอกสุด ส่วนวัวตัวที่ 18 จะถูกเรียกเป็น“วัวรอง”หรือ“วัวใน”และจะตัดสินแพ้ชนะกันที่วัวนอกกับวัวรอง คือวัวตัวที่ 18 และตัวที่ 19 เท่านั้น กรรมการจะให้สัญญาณปล่อยวัวให้ออกวิ่งรอบเสาเกียด 3 รอบ โดยแต่ละรอบกรรมการจะจับตาดูว่าวัวนอกหรือวัวรองวิ่งเข้าเส้นชัยก่อน เมื่อครบ 3 รอบแล้วก็เปลี่ยนวัวรองเป็นวัวนอก วัวนอกเป็นวัวรองแล้วปล่อยวิ่งอีก 3 รอบ ตัวไหนชนะมากรอบกว่าก็เป็นฝ่ายชนะ ในปัจจุบันวิถีชีวิตของชาวนาเมืองเพชรเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต วัวไม่ได้เป็นส่วนสำคัญของการทำนาอีกต่อไป ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดเครื่องมือ เครื่องจักรที่ทันสมัย รวดเร็วทุ่นแรง ลดต้นทุนและประหยัดเวลาแทนที่วัว นอกจากวัวจะหายไปจากวิถีชีวิตของชาวนาแล้ว ประเพณีที่เกี่ยวเนื่องกับชาวนาก็ถูกลืมไปด้วย อาทิประเพณีลงแขกทำขวัญข้าว ทำขวัญยุ้ง เป็นต้น (เจริญต้นมหาพราน, 2544)

อนึ่งการละเล่นวัวลานจึงอาจมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างไปจากอดีต แต่อย่างไรก็ตามการละเล่นวัวลานก็ยังคงเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งอาจจะมากกว่าอดีตเสียอีก ดังนั้นในมุมมองด้านวัฒนธรรมของชาวเมืองเพชร การละเล่นวัวลานยังคงเป็นวิถีชีวิตที่มีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์ให้

คงความงดงามในรูปแบบของการละเล่นในวิถีวัฒนธรรมไทย ไว้ให้เยาวชนลูกหลานได้สืบสานสืบทอดต่อไป

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีการสนใจในการสร้างสรรค์ผลงานปราณีตศิลป์ โดยอาศัยเทคนิคผสมระหว่าง “ลายรดน้ำ” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของงานช่างไทย กับ “ลายกำมะลอ” ซึ่งมีรากฐานมาจากงานช่างจีน โดยคำว่า “กำมะลอ” นี้ ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในเอกสารของสมเด็จครู กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ลงวันที่ 21 สิงหาคม พุทธศักราช 2465 ซึ่งทรงชี้แจงไว้อย่างชัดเจนว่า “ลายรดน้ำ” กับ “กำมะลอ” นั้นเป็นคนละประเภทกัน กล่าวคือ ลายรดน้ำจะลงรักพื้น จากนั้นใช้จุลดินหรือหิน (หรดาร) เขียนลวดลายเพื่อป้องกันไม่ให้ทองติด แล้วเช็ดด้วยรักใส เมื่อลงทอง ลวดลายจะเรียบเสมอกับพื้น ในขณะที่ “กำมะลอ” จะลงรักพื้น แล้วใช้รักผสมสีระบายเป็นลาย ตัดเส้นด้วยรัก และโรยทองในลักษณะเดียวกับลายรดน้ำ แต่ผลลัพธ์จะทำให้ลายทองมีลักษณะโปนขึ้นจากพื้นผิวเดิม (สนั่น รัตนะ, 2565) กำมะลอ เป็นผลงานศิลปะที่อยู่ในประเภทของงานช่างรัก เป็นหนึ่งในงานช่างสิบหมู่ เป็นการใช้เทคนิควิธีการ เขียนลวดลายทอง แทนการเขียนแบบลายรดน้ำ และมีการเขียนสีแทนพื้นหลังที่มีพียงสีดำ (นิโรจน์ จรุงจิตวิทวัส, 24 กุมภาพันธ์,2568, สัมภาษณ์) โดยได้รับแรงบันดาลใจจากประเพณีวัวลานของคนในจังหวัดเพชรบุรี การสร้างสรรค์จิตรกรรมไทยเทคนิคกำมะลอ จัดวางส่วนประกอบขึ้นมาใหม่ โดยการนำทัศนธาตุต่างๆที่แสดงออกถึงประเพณีวัวลาน โดยสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ เรื่อง “วัวลาน” และจัดทำเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Canva ในรายวิชาทัศนศิลป์-ศิลปะ เรื่อง เรื่องการเตรียมพื้นสำหรับงานจิตรกรรมเทคนิคลายกำมะลอ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลานและงานจิตรกรรมลายกำมะลอ

1.2.2 เพื่อสร้างสรรค์จิตรกรรมไทยแนวประเพณีเทคนิคกำมะลอเรื่อง“วัวลาน”

1.2.3 เพื่อจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Canva ในรายวิชาทัศนศิลป์-ศิลปะ เรื่องการเตรียมพื้นสำหรับงานจิตรกรรมเทคนิคลายกำมะลอ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา

1.3 แนวความคิดของการวิจัย

จังหวัดเพชรบุรีเป็นดินแดนแห่งวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกแห่งหนึ่ง ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ความงามของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้วิจัยได้ซึมซับมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยมีครอบครัวปลูกฝังวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ในจิตใจ ก่อให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกที่ดีงามต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นการเลี้ยงวัวลาน โดยการนำเนื้อหามาจัดองค์ประกอบใหม่ในรูปแบบจิตรกรรมลายกำมะลอ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน” ไว้ดังนี้

1.4.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา**

1) การศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลาน

2) การศึกษาเทคนิคและกระบวนการเกี่ยวกับจิตรกรรมลายกำมะลอ

1.4.2 **ขอบเขตด้านรูปแบบ**

สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ “วัวลาน”

1.4.3 **ขอบเขตด้านเทคนิค**

สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ผลงานชิ้นที่ 1 เทคนิคสีอะคริลิก บนกระดานไม้อัด ขนาด 55x95 เซนติเมตร และผลงานชิ้นที่ 2 เทคนิคสีอะคริลิก บนกระดานไม้อัด ขนาด 60x100 เซนติเมตร

1.4.4 **ขอบเขตด้านสื่อ**

จัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Canva ในรายวิชาทัศนศิลป์-ศิลปะ เรื่องการสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ “วัวลาน” ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา มีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่การอธิบายความหมายและความสำคัญของจิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ แนะนำวัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอนการเตรียมพื้นสำหรับเขียนงานจิตรกรรม พร้อมทั้งสรุปเนื้อหาหรือทบทวนขบวนการสร้างสรรค์

1.4.5 **ขอบเขตด้านการนำเสนองานนำเสนอผลงาน**

1) เผยแพร่ผลงานผ่านการจัดแสดงนิทรรศการศิลปศึกษานิพนธ์

2) การจัดทำเล่มศิลปศึกษานิพนธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ “วัวลาน” ในรูปแบบจิตรกรรมลายกำมะลอ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลาน ของคนในจังหวัดเพชรบุรี

1.5.2 ได้นำองค์ความรู้มาสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน”

1.5.3 ได้จัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Canva ในรายวิชาทัศนศิลป์-ศิลปะ เรื่องการเตรียมพื้นสำหรับงานจิตรกรรมเทคนิคลายกำมะลอ

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแบบไทยประเพณีที่มีการวาดภาพ ระบายสี เทคนิคสีอะคริลิกบนกระดานไม้อัด โดยเตรียมพื้นด้วยการโป๊ว ขัด ทาสีเฟล็กซ์ และล้างด้วยดินสอพอง เดินเส้นรอบภาพด้วยกาวยางมะเดื่อ ปัดผงทองให้เกิดลวดลายที่โดดเด่นและมีมิติ

1.6.2 วัวลาน หมายถึง กิจกรรมหรือการแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับการใช้วัวมีการจัดขึ้นในเทศกาลหรือวาระต่างๆ ซึ่งมักมีการเล่นสนุกสนานและแสดงทักษะของวัวในท้องถิ่น ผู้วิจัยนำการละเล่นมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ

บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นใช้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานสร้างสรรค์ไว้โดยสังเขปดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลาน

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตรกรรมลายกำมะลอ

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนธาตุ

2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปินและข้อมูลทางศิลปกรรม

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลาน

2.1.1 ความหมายของประเพณี

ประเพณีเป็นผลสืบเนื่องจากความเชื่อของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น ดิน ฟ้า อากาศ หรือเหตุการณ์ที่ไม่สามารถมองเห็นเหตุปัจจัยได้อย่างชัดเจน มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมหวั่นเกรงต่อทุกข์และแสวงหาความสุข ดังนั้นเมื่อประสบภัยพิบัติ จึงวิงวอนขอความช่วยเหลือต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนศรัทธา และเมื่อพ้นภัยแล้วก็แสดงความสำนึกในคุณด้วยการประกอบพิธีบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและสังคม การปฏิบัติเช่นนี้ได้กลายเป็นธรรมเนียมที่สืบต่อกันมา และเมื่อความรู้ของมนุษย์พัฒนาขึ้นตามกาลเวลา สิ่งที่เคยปฏิบัติจนเป็นประเพณีก็ย่อมได้รับการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย (พูนพิสมัย ดิศกุล, หม่อมเจ้าหญิง, 2513) สังคมไทยมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามและสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่โบราณ ปัจจัยสำคัญคือการมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ สิ่งเหล่านี้ทำให้วัฒนธรรมไทยได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ระดับครอบครัวและส่งต่อเป็นสมบัติแก่ชนรุ่นหลัง แม้จะมีอารยธรรมต่างชาติเข้ามาปะปนเพียงใดก็ไม่อาจลบเลือนคุณค่าแห่งวัฒนธรรมไทยได้ วัฒนธรรมไทยนั้นละเอียดอ่อน จำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝน ความเอาใจใส่ และการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน ซึ่งแม้ไม่ถูกบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรก็ยังคงมีอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น การรับประทานอาหารที่แม้เป็นเรื่องธรรมดาก็มีแบบแผนและกฎเกณฑ์ อาทิ ต้องนั่งรับประทาน รับประทานพออิ่ม ไม่เร่งรีบ และรู้จักเลือกอาหารที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงความมีระเบียบแบบแผนของวัฒนธรรมไทย (ปีย์ มาลากุล, หม่อมหลวง, 2515)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2552, น.563) ให้ความหมายว่า ขนบธรรมเนียมแบบแผนซึ่งสามารถแยกคำต่างๆออกได้เป็น ขนบ มีความหมายว่า ระเบียบแบบอย่าง ธรรมเนียมมีความหมายว่า ที่นิยมใช้กันมา และเมื่อนำมารวมกันแล้วก็มีความหมายว่า ความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ ยึดถือเป็นแบบแผน และได้ทำการปฏิบัติสืบต่อกันมา จนเป็นต้นแบบที่จะให้คนรุ่นต่อๆไปได้ประพฤติปฏิบัติตามกันต่อไป

เสถียรโกเศศ (2500, น.1) ให้ความหมายว่า ความประพฤติที่หมู่ชนหมู่หนึ่งถือเป็นธรรมเนียม หรือเป็นแบบแผนสืบต่อกันมานานจนเป็นพิมพ์เดียวกัน ถ้าใครในหมู่ประพฤตินอกแบบก็เป็นการผิดประเพณี

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์กรมศิลปากร กล่าวว่า ขนมธรรมเนียมประณีไทยแบ่งออกเป็น 2 หมวดใหญ่ๆ คือ ขนบประเพณีของหลวง ได้แก่ ส่วนที่กำหนดโดยราชสำนักและทางราชการ กับอีกหมวดหนึ่ง คือ ส่วนที่กำหนดขึ้นและถือปฏิบัติโดยราษฎรทั่วไป ซึ่งขนมธรรมเนียมประเพณีไทยทั้ง 2 หมวดนี้ ต่างมีสาระสำคัญเหมือนกัน คือ เป็นเรื่องราวของวิถีชีวิตคนไทยที่ยังมีการปฏิบัติอยู่ มีเหตุผล มีผล นอกจากนี้ยังมีเรื่องคติความเชื่อจารีตประเพณีโบราณทั้งประเพณีในราชสำนักและราษฎร รวมทั้งเอกสารตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลาน

ภารกิจของชาวนาไทยในลานนวดข้าวมีอยู่มากมาย เริ่มจากการฝัดข้าว แยกข้าวลีบและเศษผงออกจากเมล็ดข้าว ซึ่งบางอย่างเจ้าของสามารถทำได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น แต่บางอย่างจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง โดยเฉพาะการนวดข้าวที่จะต้องทำให้เสร็จเรียบร้อยในช่วงระยะเวลาอันสั้น ในการนวดข้าวของชาวนาจะต้องต้อนวัวหลายตัวมาย่ำลงบนกองเมล็ดข้าวแล้วเดินรอบหลักในลาน เพื่อย่ำให้เมล็ดข้าวหลุดออกจากรวง ต่อมามีการพนันกันอย่างสนุกสนานกันขึ้นในวงนวดข้าว การแข่งขันวัวลานจึงกำเนิดขึ้นมาจากประเพณีและวิถีการนวดข้าว ต่อมาการแข่งขันวัวลานมีการพัฒนาเรื่อยๆ จากการประกวดแค่ความเร็วก็มีเพิ่มการประกวดวัวลานประเภทสวยงามด้วย ในปัจจุบันมีการแข่งขันในพื้นที่ใกล้เคียงได้แก่ จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดราชบุรี (เจริญ ตันมหาพราน, 2544)

1) การเลือกลักษณะของวัวลาน

การเลือกลักษณะของวัวลานที่นำไปแข่งเพื่อเป็นการกีฬาเพื่อความสนุกสนานของคนในท้องถิ่นจะมีการเลือกลักษณะวัวที่มีความแข็งแรงมีพละกำลังมีฝีเท้าวิ่งเร็ว และจะมีการดูลักษณะขวัญวัว โดยจะมีขวัญ 2 แบบ คือ ขวัญดีและขวัญไม่ดี มีลักษณะดังนี้

- ขวัญดี คือ ขวัญที่คนนิยมมาเลี้ยงไว้ มีความเชื่อว่าเลี้ยงแล้วเป็นสิริมงคลให้กับตนเองและคนในครอบครัว มีดังนี้ ขวัญเดิม จะอยู่ตรงกลางกระหม่อมของวัว ขวัญดี ที่อยู่ห่างจากหนอก 11 คืบ ออกไปทางด้านหลัง (ห่างจากหนอกออกไปทาง ด้านหลังมากกว่า 1 คืบ ไปจนถึงช่วงสะโพกถ้ามีขวัญอยู่ตรงระหว่างช่วงนี้ถือว่าเป็นขวัญดี) ขวัญต่ำ ขวัญที่อยู่ค่อนไปทางด้านหลังจนเกือบจะถึงปั้นท้ายของวัว

- ขวัญที่ไม่นิยมนำมาเลี้ยงหรือขวัญไม่ดี คือ ขวัญที่นำมาเลี้ยงเจ้าของมีความเชื่อว่าถ้านำมาเลี้ยง นำเข้ามาในบ้านจะทำให้ทำมาค้าขายขาดทุนหรือค้าขายไม่ดี คนในครอบครัวจะมีอันเป็นไปเช่นการเจ็บป่วย ลักษณะวัวเหล่านี้จะไม่ค่อยมีคนต้องการ ถ้ามีอยู่แล้วก็เลี้ยงไว้ขาย ไม่นิยมนำไปประกวดและแข่งขัน โดยมีลักษณะและตำแหน่งดังนี้ขวัญฝีจักร จะมีตำแหน่งอยู่บริเวณกลางหน้าระหว่างตาดำทั้ง 2 ข้าง มี ลักษณะเหมือนเลขหนึ่งไทย ขวัญยักลม จะมีตำแหน่งอยู่บริเวณใต้หนอกชิดกับ ขวัญประจำกวน จะมีตำแหน่งอยู่บริเวณข้อเท้า อีกาจิกปากโลง/ขวัญอีกาเคาะโลง จะ

มีตำแหน่งอยู่บริเวณข้างใดข้างหนึ่ง ขวัญชำรั่ว ขวัญที่อยู่บริเวณอัณฑะของวัวถ้าคนบีบบริเวณนั้นวัวจะฉี่ทันที ขวัญปัตคาด ขวัญที่อยู่บริเวณส่วนท้ายของวัว

2) สายพันธุ์วัวลาน

สายพันธุ์วัวลานในชุมชนปัจจุบันเป็นการนำสายพันธุ์มาจากเพชรบุรีและกาญจนบุรี โดยจะมีการผสมพันธุ์ 2 แบบคือการผสมด้วยน้ำเชื้อ และวัวที่ผสมกับวัวโดยตรง การที่วัวผสมกับวัวโดยตรงจะดีกว่าการผสมด้วยน้ำเชื้อ เพราะการใช้น้ำเชื้อผสมบางอันอาจจะเป็นน้ำเชื้อที่สร้างขึ้นมาเองไม่ได้เอาจากวัวจริงๆ ส่วนมากจะเป็นวัวพันธุ์ไทยต่อมามีการเลี้ยงไว้ขายเนื้อด้วยจึงมีพันธุ์ไทยผสมอเมริกันบรามันและพันธุ์ไทยผสมบราซิลด้วย

3) การสนสายตะพาย

เมื่อวัวอายุประมาณ 1-2 ปี ชาวนาจะผูกติดกับต้นไม้ใช้เหล็กหมาดขนาดยาวประมาณ 15-20 เซนติเมตร เสี้ยมปลายให้แหลมแล้วทำความสะอาด นำไปแทงเข้าไปที่เนื้อเยื่อด้านในปลายจมูกของวัว ให้ทะลุถึงกันของช่องจมูกทั้งสอง จากนั้นใช้เชือกตะพายยาวประมาณ 100-120 เซนติเมตร ร้อยรูจมูกวัวอ้อมมาทางด้านหลังเขา ผูกเชือกพอหลวมๆ หลังจากสนสายตะพายเสร็จก็จะใส่อ้อมคอเพื่อเป็นเชือกอีกเส้นแล้วนำตุ้มมาสอดให้เชือกทั้ง 2 เส้น อยู่ในตุ้มด้วยกันทั้งสองฝั่ง

4) อุปกรณ์การแข่งขันวัวลาน

การแข่งขันวัวลานจะทำการแข่งขันกันในสนามใหญ่โดยจะมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการแข่งขันดังนี้

- เสาเกียด ทำด้วยเสากลม ต้องแข็งแรงพอที่จะต้านทานแรงดึงของวัว 18-19 ตัวได้ เสานี้จะปักอยู่กลางลานที่วิ่งสำหรับผูกวัวที่จะวิ่งแข่ง

- เชือกห่วงและเชือกพวน เชือกห่วงเป็นเชือกที่คล้องไว้ที่เสาเกียดสำหรับผูกวัว ส่วนเชือกพวนคือเชือกที่ทาบคอวัวผูกติดกันเป็นราวแล้วผูกติดกับเชือกห่วงอีกทีหนึ่ง

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะลายกำมะลอ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานุวัดติวงศ์ (2534) ทรงกล่าวว่า ความเป็นมาของศิลปะลายกำมะลอ ศิลปะลายกำมะลอตามพจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน อักษร ก. หมายถึง งานจุลศิลป์ที่ทำอย่างกระบวนงานศิลปกรรมจีน งานกำมะลอนี้มีทั้งภาพและลาย" งานศิลปกรรมประเภทนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นจิตรกรรมแบบพหุรงค์"โดยมีกรรมวิธีที่ทำต่อจากลายรดน้ำ กล่าวคือ เขียนลายรดน้ำเป็นภาพบุคคล ภาพ สัตว์ เว้นทิวทัศน์ไว้สำหรับเขียนสีแล้วตัดเส้นขอบรูปด้วยทองคำเปลว หรือเขียนสีบน พื้นดำทั้งภาพแล้วตัดเส้นขอบด้วยทองคำเปลว ส่วนลายกำมะลอมีกรรมวิธีการทำแบบศิลปะจีน คือ ปิดทองเป็นรูปลายต่าง ๆ แล้วใช้สีฝุ่นผสมยางรักโฉบสีบนลวดลาย ที่ปิดทองคำเปลวไว้นั้น ว่า

“....ลายรดน้ำกับลายกำมลอเป็นคนละประเภท ลายรดน้ำนั้นลงรักพื้นแล้ว ที่ไหนจะไม่ให้ทองติดเอาจุณดิน - หินเขียนห้ามเสีย แล้วเอารักใสเชดทั่วไป ปิดทองทีบแล้วเอาน้ำรด ตรงที่จุณดิน - หินรองอยู่ใต้ทองละลายทาทองหลุดออกมา จึงเป็นลายทองมีลักษณะลายกับพื้นราบเสมอกัน ส่วนลายกำมลอนั้น เมื่อลงพื้นแล้ว เอารักผสม สีระบายลงเปนพื้นลาย แล้วเอารักตัดเปนเส้น เอาผงทองโรยทำ

อย่างเขียนลายน้ำยา มีลักษณะลายโปนขึ้นสูงกว่าพื้นลายรดน้ำนั้นแบบอย่างจะมาจากไหนก็ตามแต่ไทเราทำกันมานานแล้ว จัดเป็นวิธีของไท ลายกำมลอเป็นวิธีของจีน...."

สมัยอยุธยา ศิลปะลายกำมะลอที่พบที่มีรูปแบบทางศิลปกรรมที่บ่งบอกว่าเป็นศิลปะอยุธยานั้น พบหลักฐานเหลืออยู่เฉพาะศิลปวัตถุเท่านั้น ส่วนงานตกแต่งสถาปัตยกรรมทั้งอาคารพระราชมณเทียร ตำหนัก หรืออาคารทางศาสนา เช่นโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญไม่เหลือให้ศึกษาเลย พบเพียงเครื่องใช้ในพุทธศาสนาเท่านั้นที่ตกแต่งด้วยลวดลายกำมะลอดังกล่าว

บัณฑิต อินคง (2560) กล่าวถึง ความเป็นมาของศิลปะลายรดน้ำและลายกำมะลอ งานศิลปกรรมดังกล่าวปรากฏหลักฐานเหลือให้เห็นเฉพาะตั้งแต่ศิลปะสมัยล้านนา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยพบรูปแบบต่างๆ ดังนี้

สมัยล้านนา เป็นศิลปะที่เกิดขึ้นทางภาคเหนือของไทย มีลักษณะรูปแบบทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว กำหนดอายุอยู่ในช่วง พ.ศ. 1840 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 24 พบงานศิลปะลายรดน้ำและศิลปะลายกำมะลอทั้งเขียนขึ้นตกแต่งสถาปัตยกรรมและบนผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้แก่ ในวิหารน้ำแต้มวัดพระธาตุลำปางหลวงปรากฏร่องรอยศิลปะลายรดน้ำ เขียนขึ้นบนเสาภายใน มีลักษณะแบบสกุลช่างลำปาง ส่วนศิลปะวัตถุปรากฏนำเทคนิคนี้ ไปเขียนลวดลายประกอบพระพุทธบาทประดับมุก สมัยพระเจ้าติโลกราช ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ใน พิพิธภัณฑ์แห่งชาติเชียงใหม่

สมัยสุโขทัย ไม่ปรากฏหลักฐานงานศิลปะประเภทนี้เหลือให้สืบค้นได้อย่างชัดเจนนัก ด้วยศิลปะเหล่านั้นอาจผุพังไปตามกาลเวลา แต่อาจารย์จุลทรรศน์ พยามรานนท์ ได้กล่าวว่าในจดหมายเหตุ เรื่อง พระราชไมตรีระหว่างกรุงสยามกับกรุงจีน เมื่อครั้งพระเจ้ารามคำแหงครองกรุงสุโขทัย มีเนื้อความกล่าวถึงพระราชสาส์น ซึ่งมีไปถึงพระเจ้ากรุงจีนในครั้งนั้นว่าได้ใช้อักษรที่เขียนด้วยลายน้ำทอง เข้าใจว่าอันมีกรรมวิธีการทำเหมือนกับลายรดน้ำนั้นเอง แสดงว่าการทำลายรดน้ำน่าจะมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้ว

สมัยอยุธยา ถือว่าเป็นยุคสมัยที่ศิลปะลายรดน้ำได้พัฒนาถึงขั้นสูงสุด มีความประณีตงดงามทั้งรูปแบบของลวดลาย และเทคนิควิธีการที่สมบูรณ์ที่สุดปรากฏหลักฐานที่สำคัญทั้งงานตกแต่งสถาปัตยกรรมและตกแต่ง ศิลปวัตถุ ตู้พระธรรม หีบพระธรรม คัมภีร์ต่างๆ พบอาคารหลายหลังเขียนด้วยเทคนิคลายรดน้ำจึงได้ชื่อว่าตำหนักทอง เช่น ตำหนักทองสมเด็จพระเจ้าเสือ วัดไทร บางขุนเทียน และหอไตรวัดบ้านกลิ้ง ปัจจุบันย้ายมาตั้ง เป็นหอเขียน วังสวนผักกาด กรุงเทพมหานคร ภายในตกแต่งด้วยศิลปะลายรดน้ำทั้งหลัง ส่วนศิลปวัตถุพบตู้พระธรรมที่ถูกยกย่อง เรื่องความงาม และมีคุณค่าทางศิลปะขั้นสูงอยู่หลายใบ ใบที่สำคัญที่สุดได้แก่ ตู้พระธรรมวัดเชิงหวายเขียนลายภาพสัตว์ประกอบลวดลายกระหนกเปลว และลายรวงข้าวเป็นต้น ส่วนลายกำมะลอพบเขียนประดับหีบพระธรรมเช่น หีบพระธรรม เรื่องสัตว์หิมพานต์ เทพนรสีห์ ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนคร ศรีอยุธยา

สมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยนี้ งานตกแต่งสถาปัตยกรรมด้วยเทคนิคลายรดน้ำ ยังรับความนิยมและได้รับการสืบทอดจากสมัยอยุธยาตอนปลาย อาคารที่เป็นโบสถ์วิหาร สร้างด้วยการก่ออิฐ ถือปูน นิยมเขียนจิตรกรรมภาพลายรดน้ำเป็นภาพเทพทวารบาล หรือลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ในสมัยรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 งานศิลปะยังเป็นงานแบบประเพณี ซึ่งการเขียนลวดลายยังคงรักษาแบบ

แผนดั้งเดิม ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 นิยมศิลปะจีนอีกแบบเพิ่มขึ้น จึงหันมาสร้างงานประเภทลายกำมะลอตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรม เช่น ภาพเรื่องสามก๊กในพระ อุโบสถวัดนางนองวรวิหาร บานประตู บานหน้าต่าง พระอุโบสถวัดราชโอรสาราม กรุงเทพ เป็นต้น ศิลปะดังกล่าว จึงเรียกว่า ศิลปะแบบพระราชนิยม ส่วนตู้พระธรรม หีบพระธรรม พบจำนวนมาก เขียนด้วยเทคนิคลายรดน้ำและลายกำมะลอปรากฏเรื่องราวที่หลากหลายขึ้น หลังรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา งานศิลปะประเภทนี้ก็ได้รับความนิยมน้อยลงด้วยรูปแบบอิทธิพลศิลปะแบบตะวันตกเพิ่มขึ้น ปัจจุบันการนำงานศิลปะลายรดน้ำหรือลายกำมะลอไปตกแต่งสถาปัตยกรรมก็ยังมีการสืบทอดทำกันมาตามลำดับ ถ้าเป็นอาคารไม้ นิยมเขียนไว้ภายในแบบเต็มพื้นที่เช่น มณฑปวัดพระขาว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถ้าเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนนิยมเขียนประดับเฉพาะที่บานประตูหน้าต่างตามคตินิยมแบบดั้งเดิม (บัณฑิต อินทร์คง,2560)

ลวดลายที่ใช้ในการเขียนมักเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อ เช่น เทวดา สัตว์หิมพานต์ และลวดลายไทยประยุกต์ ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดเชิงศาสนาและจริยธรรม ศิลปะลายกำมะลอมีพัฒนาการต่อเนื่องในหลายยุคสมัย เช่น

สมัยล้านนา : พบหลักฐานการใช้ศิลปะลายรดน้ำและกำมะลอในงานตกแต่งวิหาร เช่น วัดพระธาตุลำปางหลวง และศิลปวัตถุจากสมัยพระเจ้าติโลกราช

สมัยอยุธยา : เป็นยุคที่ศิลปะลายรดน้ำเจริญรุ่งเรืองที่สุด ทั้งในด้านรูปแบบและเทคนิค โดยมีการใช้ในตู้พระธรรม หีบพระธรรม และอาคารสำคัญ เช่น หอไตรวัดบ้านกลิ้ง และตำหนักทอง

สมัยรัตนโกสินทร์ : งานศิลปะลายกำมะลอได้รับความนิยมในการตกแต่งสถาปัตยกรรม เช่น พระอุโบสถวัดราชโอรสาราม และบานหน้าต่างวัดนางนอง โดยยังคงรักษารูปแบบดั้งเดิมในสมัยรัชกาลที่ 1–2 และได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีนในสมัยรัชกาลที่ 3 เทคนิคการเขียนลายกำมะลอมีความละเอียดซับซ้อน ใช้สีทองและวัสดุพื้นบ้านร่วมกับการเขียนลวดลายประณีต ซึ่งเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความชำนาญของช่างฝีมือในแต่ละยุค

จากการศึกษาจิตรกรรมเทคนิค “กำมะลอ” ในบริบทประเพณีไทย ศิลปะลายรดน้ำและลายกำมะลอเป็นงานศิลปกรรมไทยที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ ถือเป็นหนึ่งในรูปแบบศิลปะที่แสดงถึงภูมิปัญญาและรสนิยมด้านความงามของคนไทยในอดีต ลักษณะเด่นของศิลปะลายกำมะลอคือการเขียนลวดลายด้วยวิธีที่ให้ผิวสัมผัสคล้ายผ้ากำมะหยี่ มักใช้ร่วมกับงานตกแต่งสถาปัตยกรรมและศิลปวัตถุ เช่น หีบพระธรรม ตู้พระธรรม และบานประตูหน้าต่าง

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนธาตุ

2.3.1 ความหมายของทัศนธาตุ

ทัศนธาตุ หมายถึง สิ่งที่เป็นปัจจัยของการมองเห็นเป็นส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นภาพ ได้แก่ จุด เส้น สี รูปร่าง รูปทรง สี และลักษณะพื้นผิว (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายหมายทัศนธาตุ ดังนี้

ประเสริฐ พิชยะสุนทร (2555, น. 28) ให้ความหมาย ทัศนธาตุ หมายถึง ธาตุแห่งการมองเห็นหรือส่วนประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญในงานศิลปะหรือทัศนศิลป์ ได้แก่ จุด เส้น สี แสง เงา

รูปร่าง รูปทรงพื้นผิว นำแต่ละอย่างมาเป็นส่วนประกอบ สร้างงานศิลปะได้ในหลายรูปแบบ ความรู้สึกในการมองเห็นก็จะแตกต่างกันไปการสังเกต รับรู้ธรรมชาติรอบ ๆ ตัว และเลือกสรรส่วนประกอบธรรมชาติมาเป็นองค์ประกอบทางศิลปะ จะเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

ชลูด นิ่มเสมอ (2553, น. 43) ให้ความหมาย ทัศนธาตุ หมายถึง เป็นสื่อสุนทรียภาพที่ศิลปินจะนำมาประกอบกันเข้าให้เป็นรูปทรงเพื่อสื่อความหมายตามแนวเรื่องหรือแนวความคิดที่เป็นจุดหมายนั้นและมีองค์ประกอบ ดังนี้ จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักอ่อน-แก่ สี พื้นผิว เป็นต้น

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2546, น. 90) ให้ความหมาย ทัศนธาตุ หมายถึง องค์ประกอบศิลป์หรือองค์ประกอบศิลปะ ที่ประกอบด้วย จุด เส้น ค่าน้ำหนักอ่อนแก่ แสงและเงา ลักษณะผิว รูปร่าง รูปทรง และบริเวณที่ว่าง ด้วยทัศนศิลป์เป็นผลงานศิลปะชื่นชมได้ทางสายตาหรือการมองเห็นดังนั้นเมื่อพิจารณาผลงานทัศนศิลป์ชิ้นใดชิ้นหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นผลงานทัศนศิลป์แบบบใด กลุ่มใด หน้าที่ใดก็ตามทัศนศิลป์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นลอย ๆ มาไม่ได้ หากแต่ทัศนศิลป์นั้น ๆ จะต้องมีส่วนประกอบที่ทำให้เรามองเห็นมันได้ซึ่งส่วนประกอบดังกล่าว นั้น เราเรียกว่า องค์ประกอบทัศนศิลป์ องค์ประกอบทัศนศิลป์จึงหมายถึงส่วนประกอบที่ทำให้เกิดการมองเห็นทัศนศิลป์ด้วยประเด็นความหมายและคำจำกัดความดังกล่าวจึงมักมีนักวิชาการหรือศิลปินใช้คำเรียกนัยความหมายเดียวกันนี้แตกต่างกันไปเช่นบางท่านอาจเรียก องค์ประกอบศิลป์ หรือ ทัศนธาตุ

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546, น. 79) ให้ความหมาย ทัศนธาตุ หมายถึง ทัศนธาตุเป็นส่วนประกอบของศิลปะที่ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานด้ายสื่อและแบบอย่างต่าง ๆ กันจะฝึกฝนการรับรู้ของตนเองอยู่ตลอดเวลาการกระทำเช่นนี้ทำให้สามารถมองเห็นภาพลักษณ์ต่าง ๆ ได้แปลกไปกว่าการมองเห็นธรรมดาอย่างที่คนทั่วไปเห็นอีกทั้งยังสามารถมองเห็นรายละเอียดอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ความกลมกลืนกัน เส้น และ พื้นที่ว่าง เป็นต้นศิลปินที่มีความชำนาญจะนำเอาส่วนประกอบต่าง ๆ มาสร้างสรรค์เป็นภาพลักษณ์ขึ้น ส่วนประกอบดังกล่าวนี้เราเรียกรวม ๆ ว่าส่วนประกอบของศิลปะหรือส่วนประกอบทัศนธาตุ

ธวัชขานน ตาไธสง (2546, น. 27) ให้ความหมาย ทัศนธาตุ หมายถึง การนำเอาส่วนต่าง ๆ ทางศิลปะ และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบของภาพมาจัดรวมกันเข้าเป็นองค์ประกอบศิลป์ ตามหลักการของศิลปะและก่อให้เกิดความงามในลักษณะต่าง ๆ กันโครงสร้างทัศนศิลป์เป็นส่วนประกอบพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานทาง จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์สถาปัตยกรรมและสื่อผสม ซึ่งประกอบไปด้วย ส่วนต่าง ๆ ดังนี้ จุด (Dot) เส้น(Line) รูปร่าง (Shape) รูปทรง (Form) น้ำหนักอ่อนแก่ของแสง (Value) บริเวณว่าง (Space) สี (Color) พื้นผิว (Texture)

สรุปได้ว่าทัศนธาตุ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะนำไปสร้างเป็นผลงานด้านทัศนศิลป์ประกอบด้วยจุด เส้น รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักอ่อนแก่ของแสง บริเวณว่าง สีพื้นผิว ที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์

2.3.2 องค์ประกอบของทัศนธาตุ

ชลูด นิ่มเสมอ (2553) ได้แบ่งองค์ประกอบของทัศนธาตุต่างๆไว้ดังต่อไปนี้ องค์ประกอบทางศิลปะ เป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการสร้างสรรค์งานศิลปะทัศนธาตุ ประกอบด้วย

จุด (Point) หมายถึง สิ่งที่ปรากฏบนพื้นระนาบที่มีขนาดเล็กที่สุด ไม่มีความกว้าง ความยาว ความสูง ความหนา หรือความลึก จุดทัศนธาตุที่เล็กที่สุดและมีมิติเป็นศูนย์ จุดสามารถแสดงตำแหน่งได้เมื่อมีบริเวณว่างรองรับ จุดถือเป็นทัศนธาตุหรือพื้นฐานเบื้องต้นที่สุดในการสร้างงานทัศนศิลป์ จุดเป็นต้อนกำเนิดของทัศนธาตุอื่น ๆ เช่น เส้น รูปร่าง รูปทรงและพื้นผิว ค่าความอ่อนแก่ แสงเงา เราสามารถพบเห็นจุดได้โดยทั่วไปในธรรมชาติ เช่น ดวงดาวบนท้องฟ้า บนส่วนต่าง ๆ ของผิวพืชและสัตว์ บนก้อนหิน พื้นดิน ฯลฯ

เส้น (Line) หมายถึง จุดหลายจุดที่เรียงชิดติดกัน หรือการลากจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ไม่มีความกว้าง มีแต่ความยาว และเคลื่อนไหวไปตามความต้องการ เส้นเป็นพื้นฐานของงาน ศิลปะ ทัศนธาตุเบื้องต้นที่สำคัญที่สุด เป็นแกนของทัศนศิลป์ทุกๆ แขนง เส้นแสดงความรู้สึกได้ด้วย ตัวของมันเอง และด้วยการสร้างเป็นรูปทรงต่าง ๆ ขึ้น เส้นที่เป็นพื้นฐาน ได้แก่ เส้นตรงและเส้นโค้งสามารถนำมาสร้างให้เกิดเป็นเส้นใหม่ที่ให้ความรู้สึกที่แตกต่างทั้งช่วยแสดงถึงอารมณ์และความรู้สึกของศิลปินด้วย เส้นแต่ละชนิดก็มีความหมายแตกต่างกัน

รูปร่าง (Shape) หมายถึง การนำเส้นมาประกอบกันให้เกิดความกว้างและความยาว เป็นรูปร่าง อาจเป็นรูปร่างธรรมชาติ รูปร่างอิสระ หรือรูปร่างอื่น ๆ ไม่มีความหนาหรือความลึก มีลักษณะ 2 มิติ ในรูปแบบที่เป็น 2 มิติ แสดงพื้นที่ผิวเป็นระนาบแขน ไม่แสดงความเป็นปริมาตร ซึ่งมีลักษณะแบนราบ ไม่แสดงน้ำหนักแสงเงา รูปร่างในทางศิลปะอาจแบ่งได้ 3 ประเภท

1) รูปร่างธรรมชาติ หมายถึง รูปร่างที่ถ่ายทอดแบบมาจากธรรมชาติที่พบเห็นอยู่ทั่วไป เช่น คน สัตว์ พืช ฯลฯ

2) รูปร่างเรขาคณิต หมายถึง รูปร่างที่มนุษย์สร้างขึ้น มีโครงสร้างแน่นอน ได้แก่ รูปวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ห้าเหลี่ยม วงรี ฯลฯ

3) รูปร่างอิสระ หมายถึง รูปร่างไม่แน่นอน ไม่สามารถคาดเดาได้ว่ารูปร่างจะเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนไหวไปในรูปแบบใดหรือทิศทางใด

รูปทรง (Form) หมายถึง ภาพที่มีลักษณะเป็นสามมิติ ซึ่งแตกต่างจากรูปร่างที่มีเพียงสองมิติรูปทรงแสดงให้เห็นถึงความกว้าง ความยาว และความหนาหรือความลึก ถ้าต้องการเขียนรูปร่างให้เป็นรูปทรงทำได้โดยการใส่แสงและเงาลงไป รูปทรงในทางศิลปะอาจแบ่งได้ 3 ประเภท

1) รูปทรงธรรมชาติ หมายถึง รูปทรงที่ถ่ายทอดแบบมาจากธรรมชาติในลักษณะสามมิติ เป็นสิ่งที่พบเห็นโดยทั่วไปในสิ่งมีชีวิต ได้แก่ คน สัตว์ พืช

2) รูปทรงเรขาคณิต หมายถึง รูปทรงที่แต่ละด้านคล้ายกัน มีความสัมพันธ์กันอย่าง มีระเบียบ มีแกนที่สมดุลและมักประกอบด้วยเส้นตรงและเส้นโค้งที่มีแบบผสม เช่น รูปทรงกลม รูปทรงกระบอก รูปทรงสามเหลี่ยม รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงกรวย รูปทรงพีระมิด นอกจากนี้ยังรวมถึง

รูปทรงของสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นอย่างมีแบบแผนแน่นอน เช่น รถยนต์ เครื่องจักรกลเครื่องบิน สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ผลิตโดยระบบอุตสาหกรรม

3) รูปทรงอิสระ หมายถึง รูปทรงที่เกิดขึ้นอย่างอิสระไม่มีโครงสร้างแน่นอน เช่น รูปทรงก้อนเมฆ กรวด ดิน ก้อนหิน เปลวไฟ หยดน้ำ ต้นไม้ ภูเขา ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีรูปทรงที่แปลกตาให้ความรู้สึกอิสระเคลื่อนไหว

น้ำหนักอ่อน-แก่ (Value) หมายถึง จำนวนความเข้ม ความอ่อนของสีต่าง ๆ และแสงเงาที่ประสาทตารับรู้ เมื่อเทียบกับน้ำหนักของสีขาว-ดำ ความอ่อนของแสเงาทำให้เกิดมิติ เกิดระยะใกล้ไกลและสัมพันธ์กับเรื่องสีโดยตรง

สี (Color) หมายถึง แสงที่มากระทบวัตถุแล้วสะท้อนเข้าตาเราทำให้เห็นเป็นสีต่าง ๆ การที่เรามองเห็นวัตถุเป็นสีใด ๆ ได้ เพราะวัตถุนั้นดูดแสงสีอื่นสะท้อนแต่สีของมันเอง โดยทั่วไปสีแบ่งออกเป็นสีธรรมชาติ และสีที่มนุษย์สร้างขึ้น สีทำให้เกิดความรู้สึกแตกต่างมากมาย เช่น ทำให้รู้สึกสดใสร่าเริง ตื่นเต้น หม่นหมอง หรือเศร้าซึมได้ เป็นต้น สีและการนำไปใช้ วรรณะของสี (Tones) จากวงจรสีธรรมชาติ ในทางศิลปะได้มีการแบ่งวรรณะของสีออกเป็น 2 วรรณะ คือ

1) สีวรรณะร้อน ได้แก่ สีที่ให้ความอบอุ่นหรือร้อน เช่น สีเหลือง ส้มเหลือง ส้ม ส้มแดง แดง ม่วงแดง เป็นต้น

2) สีวรรณะเย็น ได้แก่ สีที่ให้ความรู้สึกเย็น สงบ สบาย เช่น สีเขียว เขียวเหลือง เขียว น้ำเงิน น้ำเงิน ม่วงน้ำเงิน ม่วง เป็นต้น

บริเวณว่าง (Space) หมายถึง บริเวณที่เป็นความว่างไม่ใช่ส่วนที่เป็นรูปทรงหรือเนื้อหาในการจัดองค์ประกอบใดก็ตามถ้าปล่อยให้มีพื้นที่ว่างมากและให้มีรูปทรงน้อย การจัดนั้นจะทำให้ความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว หรือการใช้พื้นที่ว่าง เพื่อให้ผลงานศิลปะดูโดดเด่นและสมบูรณ์ขึ้น

พื้นผิว (Texture) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา ลักษณะภายนอกของวัตถุที่เรามองเห็นและสัมผัสได้ ภาพที่มีลักษณะพื้นผิวที่แตกต่างกันจะให้ความรู้สึกสนุกสนานตื่นเต้นและมีชีวิตชีวา พื้นผิวสามารถก่อให้เกิดความรู้สึกในลักษณะต่าง ๆ กันเช่น หยาบ ละเอียด มันวาว และขรุขระ เป็นต้น เราสามารถสัมผัสพื้นผิวได้ 2 ทาง คือ สัมผัสทางมือและสัมผัสทางสายตา (ชลูด นิ่มเสมอ, 2553)

ดังนั้นจึงสรุปศิลปะที่สามารถรับรู้ด้วยการมองเห็นซึ่งประกอบไปด้วยทัศนธาตุ เช่น จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง สี ที่ว่าง พื้นผิว นำมาถ่ายทอดผ่านกระบวนการต่าง ๆ ของศิลปินที่แฝงไว้ด้วยอารมณ์ความรู้สึก มีความหมาย มีเนื้อหาสาระที่ต้องการถ่ายทอด ได้แก่ งานทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรมภาพพิมพ์ สถาปัตยกรรม เป็นต้น

2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปินและข้อมูลทางศิลปกรรม

2.4.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องของศิลปิน

1) นิโรจน์ จรุงจิตวิทวัส

ตำแหน่ง : รองศาสตราจารย์นิโรจน์ จรุงจิตวิทวัส

วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ภาพที่ 2.1 ภาพแสดง : ผลงาน “ยมกปาฏิหาริย์”
ที่มา : นิโรจน์ จรุงจิตวิทวัส

นิโรจน์ จรุงจิตวิทวัส เป็นอาจารย์สอนจิตรกรรมไทยแบบประเพณี การศึกษาเรียนรู้ศาสตร์ในงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี การค้นคว้าทดลองเพื่อแสวงหาแนวทางการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านการสร้างสรรค์และความซาบซึ้งสาระทางความงามในศิลปะแบบขนบ นิยม และมักจะฝึกฝนตนเองให้รู้จักคิด การค้นคว้าทดลอง การวิเคราะห์ การจับประเด็น การแก้ปัญหาและการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์ศิลปะอย่างสม่ำเสมอ และเป็นศิลปินท่านหนึ่งที่รังสรรค์ผลงานใหม่ๆออกมาทุกปีโดยเฉพาะการใช้เทคนิคลายกำมะลอ ซึ่งผลงานของนิโรจน์ จรุงจิตวิทวัสเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์และพัฒนาฝีมือมาเป็นเวลานาน

การวิเคราะห์เนื้อหา ผลงาน “ยมกปาฏิหาริย์” มีจุดเน้นที่การแสดงออกถึงพลังเหนือธรรมชาติ และการรู้แจ้งในพระพุทธศาสนา ภายในองค์ประกอบของภาพสามารถพบรูปแบบที่สื่อถึงตัวแทนของพระพุทธเจ้าและเหตุการณ์ทางพุทธประวัติ นอกจากนี้ โครงสร้างของภาพที่มีลักษณะสมมาตรแต่แฝงความแตกต่างของโทนสีและอารมณ์ สื่อถึงภาวะของคู่ตรงข้าม

การวิเคราะห์รูปแบบ ผลงานนี้ใช้เทคนิคผสมผสานที่ซับซ้อนและวิจิตร คือจิตรกรรมรักสีประดับเปลือกไข่กำมะลอ ลายรดน้ำ ซึ่งเป็นเทคนิคดั้งเดิมของไทยที่ให้ความแวววาว ความลึก และ

ผิวสัมผัสที่ละเอียดประณีต องค์ประกอบของภาพมีลักษณะโค้งซ้อนเป็นชั้นอย่างมีจังหวะ ใช้เส้นและรูปทรงที่พลิ้วไหวประกอบกับการใช้สีอย่างกลมกลืน งานชิ้นนี้จึงผสมผสานความงามแบบไทยดั้งเดิมกับจินตนิยมเชิงสัญลักษณ์ร่วมสมัยได้อย่างกลมกลืน

ผลงานที่ผู้วิจัยมีความสนใจและนำมาเป็นแรงบันดาลใจคือ“ยมกปาฏิหาริย์” ในจิตรกรรมภาพนี้ที่ดูมีความโดดเด่น โดยใช้เทคนิครักสี ที่ใช้การสร้างชั้นสี รวมถึงการประดับด้วยเปลือกไข่ เพื่อสร้างพื้นผิวแบบกำมะลอและลายรดน้ำที่ช่วยเพิ่มความงดงามและมิติที่ลึกซึ้งให้กับภาพมากขึ้น ทำให้ภาพมีความพิเศษในเชิงทั้งเทคนิคและการตีความทางศิลปะอีกระดับหนึ่ง

2) สนั่น รัตนะ
ตำแหน่ง : ราชบัณฑิต

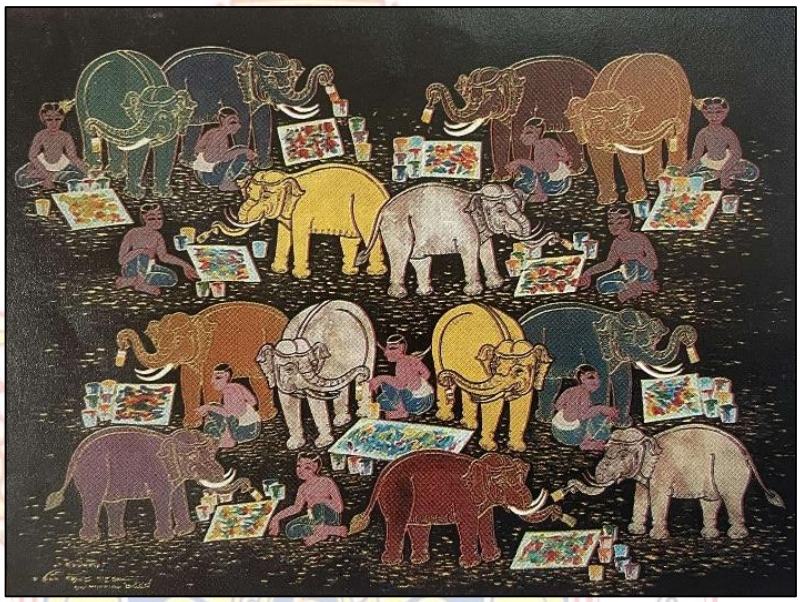

ภาพที่ 2.2 ภาพแสดง : “ศิลปินช้าง” เทคนิคลายกำมะลอบนไม้
ที่มา : สนั่น รัตนะ, (2549), ศิลปะลายกามะลอ, กรุงเทพฯ: สิปประภา.

สนั่น รัตนะ ศิลปินที่เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทยและงานจิตรกรรมแบบดั้งเดิม ศึกษาทางด้านศิลปศึกษาและมีบทบาทสำคัญทั้งในงานสร้างสรรค์และงานวิชาการ ผลงานโดดเด่น ได้แก่ การวาดภาพประกอบวรรณกรรมและงานศิลปกรรมสำคัญ เช่น การซ่อมแซมจิตรกรรมฝาผนัง การออกแบบและเขียนฉากบังเพลิงในพระเมรุมาศพระบรมวงศานุวงศ์ รวมถึงการสร้างสรรค์ลวดลายใหม่อย่างลายแก้วกัลยา นอกจากนี้ นักเขียนและนักวิชาการที่มีผลงานบทความและหนังสือเกี่ยวกับศิลปะไทยจำนวนมาก ซึ่งช่วยสืบสานและเผยแพร่ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง อีกทั้งยังมีบทบาท

ในการจัดพิมพ์ตำราสำคัญ เช่น ไตรภูมิกถา ฉบับรัชกาลที่ 9 ถือเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวงการศิลปะไทยร่วมสมัย

การวิเคราะห์เนื้อหา ผลงาน “ศิลปินช้าง” เป็นภาพจิตรกรรมที่สะท้อนเรื่องราวร่วมสมัยในแง่มุมที่แฝงอารมณ์ขันและความแปลกใหม่ โดยนำเสนอภาพของ ช้างและมนุษย์ที่ร่วมกันวาดภาพช้างในภาพไม่ใช่เพียงสัตว์เลี้ยง แต่กลายเป็น “ศิลปิน” ที่กำลังสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเคียงข้างกับมนุษย์ บรรยากาศในภาพเต็มไปด้วยความเงียบสงบและเป็นมิตร แสดงถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับสัตว์อย่างกลมกลืน เป็นภาพสะท้อนแง่มุมของ ศิลปะเป็นภาษาสากล ที่ไม่จำกัดอยู่เพียงมนุษย์ แต่สามารถขยายขอบเขตไปถึงสิ่งมีชีวิตอื่น ซึ่งเป็นแนวคิดร่วมสมัยที่ท้าทายกรอบคิดเดิม อีกทั้งยังมีนัยในการสะท้อนถึง “ความสามารถและคุณค่า” ของสัตว์อย่างช้าง ซึ่งในวัฒนธรรมไทยมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับมนุษย์มานาน

การวิเคราะห์รูปแบบ ผลงานนี้ใช้เทคนิค ลายกำมะลอบนไม้ ซึ่งเป็นเทคนิคดั้งเดิมของไทยที่มีลักษณะพื้นผิวเป็นสีดำและใช้สีทองหรือสีสดวาดลวดลายทับลงไป ทำให้เกิดความรู้สึกแวววาว มีมิติ และให้กลิ่นอายของความเป็น “ศิลปะประเพณี” อย่างชัดเจน องค์ประกอบของภาพมีการจัดวางที่ สมดุลแบบซ้ำจังหวะ โดยใช้การวางช้างและคนเป็นกลุ่ม ๆ รอบผืนภาพวาดของแต่ละคู่ เพื่อสร้างจังหวะสายตาให้ผู้ชมเดินผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ต่อเนื่อง สีสันของช้างในภาพมีความหลากหลาย ทั้งเหลือง ชมพู เทา เขียว น้ำตาล ช่วยเพิ่มมิติความน่าสนใจและยังสร้างอารมณ์ขบขันเล็กน้อยในเชิงสัญลักษณ์ ลักษณะของภาพยังแสดงความเป็นไทยร่วมสมัย โดย ผสมผสานจินตนาการและอารมณ์ขันเข้ากับเทคนิคดั้งเดิม อย่างลงตัว ภาพดูเรียบง่ายแต่มีความคิดลึกซึ้งและเป็นเอกลักษณ์

ผลงานที่ผู้วิจัยสนใจและนำมาเป็นแรงบันดาลใจคือ“ศิลปินช้าง”งานชิ้นนี้ใช้เทคนิคการทำลายกำมะลอบนไม้ ผสมผสานกับการนำเสนอวิถีชีวิตคนไทยและช้าง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญของวัฒนธรรมไทย มีความโดดเด่นทั้งในด้านองค์ประกอบศิลป์ ความละเอียดของลวดลาย และมิติทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

3) เฉลิม นาคีรักษ์

ภาพที่ 2.3 ภาพแสดง : “กองเกวียน” เทคนิคสีฝุ่นบนผ้าใบ
ที่มา : เฉลิม นาคีรักษ์, (2543), 84 ปีชาตกาล ศาสตราจารย์เฉลิม นาคีรักษ์ ศิลปินแห่งชาติ, สมาคมศิษย์เก่าเพาะช่าง.

เฉลิม นาคีรักษ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) เกิดเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2460 ที่อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ท่านสนใจศิลปะตั้งแต่เด็กและเป็นสมาชิกเพียงคนเดียวในครอบครัวที่ศึกษาศิลปะ ท่านเรียนระดับประถมและมัธยมที่บ้านเกิด ก่อนเข้าศึกษาที่โรงเรียนเพาะช่างในปี พ.ศ. 2477 เป็นเวลา 4 ปี จากนั้นศึกษาต่อที่โรงเรียนฝึกหัดครูประถม พระนคร อีก 1 ปี มีโอกาสได้รับการอบรมวิชาทฤษฎีศิลปะจากศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร รวมถึงศึกษาศิลปะไทยกับอาจารย์พระเทวาภินิมมิต (เฉลิม นาคีรักษ์, 2543)

การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชีวิตชาวบ้านไทยในอดีต โดยเฉพาะในชนบทที่ใช้เกวียนเป็นภาหนะในการเดินทางและขนส่งสิ่งของ ภาพสะท้อนถึงความเรียบง่ายของชีวิตชนบท ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ อีกทั้งยังบ่งบอกถึงการเคลื่อนไหวและการเดินทางในห้วงเวลาหนึ่งในอดีต เนื้อหาในแบบนี้จึงแสดงถึงความผูกพันทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของไทยที่กำลังจะเลือนหายไปจากความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

การวิเคราะห์รูปแบบ ภาพใช้เทคนิคสีฝุ่นบนผ้าใบ ซึ่งให้ผิวสัมผัสที่นุ่มนวลและแห้งด้าน สีที่ใช้เป็นสีโทนอบอุ่น ที่ช่วยสร้างบรรยากาศของแดดอ่อนๆและฤดูร้อนในชนบท องค์ประกอบศิลป์มีการจัดวางที่เน้นแนวระนาบตามทิศทางการเคลื่อนไหวของกองเกวียน ทำให้ภาพดูมีจังหวะและไหลลื่น และลักษณะของต้นไม้ที่วาดแบบกึ่งเหมือนจริง ทำให้มีความเป็นจิตรกรรมแนวไทยประยุกต์ ที่ผสมผสานระหว่างความเป็นจริงกับความงามทางศิลป์อย่างกลมกลืน

ผลงานที่ผู้วิจัยสนใจและนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานคือ “กองเกวียน” ที่แสดงถึงชีวิตชนบทที่ผูกพันกับธรรมชาติและการเดินทางด้วยเกวียน โดยการถ่ายทอดบรรยากาศความสงบ เรียบง่าย และงดงามของชีวิตชนบทผ่านการใช้สีอบอุ่น องค์ประกอบสมมาตรและเงาสะท้อนในน้ำ ทำให้เกิดมิติและความสมดุลของภาพ แสดงถึงความกลมกลืนระหว่างมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ ภาพนี้จึงเป็นการสะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรมไทยที่ทรงคุณค่าและควรค่าแก่การอนุรักษ์

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาคภูมิ ลบถม (2551) งานวิจัยเรื่อง วัวลาน : วิถีชีวิตลูกผู้ชายเมืองเพชร ได้ศึกษาการละเล่นวัวลานของจังหวัดเพชรบุรีจากประเด็นคำถามที่ว่า ทำไมการเล่นวัวลานจึงมีความสำคัญกับวิถีชีวิตผู้คนในสังคมพื้นบ้านเมืองเพชร อะไรคือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้ชายเพื่อเลี้ยงและเล่นวัวลานอย่างจริงจัง วิธีการศึกษาเริ่มต้นที่การตรวจสอบแนวคิดว่าด้วย “ความเป็นชาย” ในสังคมไทยจากเอกสารต่าง ๆ การสัมภาษณ์กลุ่มผู้เล่นและเลี้ยงวัวลานเมืองเพชรเพื่อศึกษาความเป็นมา วิธีการเล่น ตลอดจนองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับวัวลาน จากนั้นเป็นการสัมภาษณ์และสังเกตอย่างมีส่วนร่วมกับกรณีศึกษา 4 กรณีผ่านวิถีการดำรงชีวิตประจำวันปกติ

ภาคภูมิ ลบถม (2557) งานวิจัยเรื่อง วัวลานเมืองเพชร บทบาทของผู้หญิงกับการ (ละ) เล่นของผู้ชาย ได้นำเสนอบทบาทของผู้หญิงเมืองเพชรในครอบครัว “นักเลงวัวลาน” และจากประเด็นคำถามข้างต้น ผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลจากงานภาคสนามทางมานุษยวิทยาในการติดตามพูดคุย สอบถามและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับครอบครัวนักเลงวัวลานจำนวน 4 ครอบครัว ในช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม ปีพุทธศักราช 2549 จนทำให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจในหลายประเด็นที่จะสะท้อนภาพผู้หญิงในครอบครัวนักเลงวัวลานผ่านมโนทัศน์ในเรื่องของ “บทบาท” และ “อำนาจ” ในสังคมชนบทพื้นบ้านอย่างจังหวัดเพชรบุรี

ดำรงศักดิ์ อาลัย (2558) ได้ศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมของวัวลานหรือโคลานเป็นหนึ่งในสัตว์วัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของคนในภาคกลางของประเทศไทยที่กำลังประสบปัญหาการปนเปื้อนทางพันธุกรรมจากโคที่มาจากต่างประเทศ อันเนื่องจากค่านิยมเกษตรกรในการเลี้ยงโคที่ลักษณะตอบสนองความต้องการตลาด และขาดการวางแผนอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ที่เหมาะสม จึงมีผลทำให้พันธุกรรมของโคลานพันธุ์ดั้งเดิมลดจำนวนลง ปัจจุบันไมโครแซทเทลไลท์ดีเอ็นเอเป็นเครื่องหมายพันธุกรรมที่นิยมเลือกใช้ในการศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมสัตว์พื้นเมือง ดังนั้นประสิทธิภาพของไมโครแซทเทลไลท์ไพร์เมอร์สำหรับโคลานจึงมีความสำคัญในการเลือกเครื่องหมายพันธุกรรมที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ คือทดสอบได้จากค่าความหลากหลาย

สุจิตรา พาหุการณ์ (2564) วิจัยเรื่อง จิตรกรรมกำมะลอร่วมสมัย ได้ศึกษาลักษณะเด่นของเทคนิค กรรมวิธีการ และรูปแบบในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำและศิลปะลายกำมะลอทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน และ จิตรกรรมเวียดนาม (Lacquer Work)" ได้สร้างสรรค์ผลงานด้านจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ด้วยเทคนิคงานจิตรกรรมลายรดน้ำ งานลายทองและลายกำมะลอแบบไทยโบราณภายใต้แนวความคิดร่วมสมัยผสมผสานรูปทรงสัญลักษณ์เชิงประเพณี เกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คนชาวใต้ในชนบท ซึ่งยังคงสืบสานวิถีทางวัฒนธรรม และอาชีพการทำประมงในท้องทะเลไทยไว้ด้วยความซื่อตรง การใช้ชีวิตของชาวบ้านพื้นถิ่นริมทะเลท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ได้นำหลักการทัศนธาตุเป็นแนวทางในการออกแบบและจัดวางภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์ทดแทนวัสดุโบราณที่หายาก เช่น สีโปสเตอร์ผสมกาวกระทินแทนการเขียนด้วยน้ำยาหรดาล ใช้สีเฟล็ก (flex) แทนยางรักเช็ด ใช้อีพ็อคซี่ (Epoxy) แทนยางรักสมุก

ชลวิทย์ เสมา (2555) ทำงานวิจัยเรื่อง ภาพจับลายกำมะลอ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะกรรมวิธีการเขียนลายกำมะลอลวดลายสัตว์ในอุดมคติที่มีรูปแบบเฉพาะตน เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ อนุรักษ์เทคนิคและวิธีการของบรมครูช่างไทย ในรูปแบบภาพจับงานจิตรกรรมลายกำมะลอ ประยุกต์เทคนิคโบราณ (ลายรดน้ำ – กำมะลอ) กับงานจิตรกรรมสมัยใหม่ในการสร้างพื้นหลังผลงานจากพื้นผิวไม้เป็นพื้นผิวผ้าใบ ด้วยสีอะคริลิกเป็นสีของพื้นหลัง การเขียนรูปทรงสัตว์ในอุดมคติผ่านกรับวนการลายกำมะลอ ใช้สีเฟล็ก (flex) แทนยางรัก

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

บทที่ 3
วิธีการดำเนินงาน

ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อสร้างสรรค์ผลงานในหัวข้อ การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน” ผู้สร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรีที่มีสืบต่อกันมา จึงเกิดแรงบันดานใจในการสร้างสรรค์ผลงานและได้ศึกษาหาข้อมูลต่างๆมาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมไทยเทคนิคกำมะลอ โดยมีรายละเอียดมีขั้นตอนกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

3.1 การศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล

3.2 การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์การจัดทำสื่อการเรียนการสอน

3.3 การวิเคราะห์และสรุปผล

3.4 การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์และสื่อการสอน

3.1 การศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ

1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลาน

2) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตรกรรมลายกำมะลอ

3) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนธาตุ

4) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปินและข้อมูลทางศิลปกรรม

5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผู้วิจัยได้แนวความคิดจากประเพณีวัวลาน ของจังหวัดเพชรบุรีซึ่งเป็นดินแดนแห่งวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกแห่งหนึ่ง ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ความงามของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้วิจัยได้ซึมซับมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยมีครอบครัวปลูกฝังวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ในจิตใจ ก่อให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกที่ดีงามต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นการเลี้ยงวัวลาน โดยการนำเนื้อหามาจัดองค์ประกอบสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปศึกษานิพนธ์รูปแบบ จิตรกรรมลายกามะลอ

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

3.2 การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์

3.2.1 การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ ชิ้นที่ 1

1) ออกแบบภาพร่าง

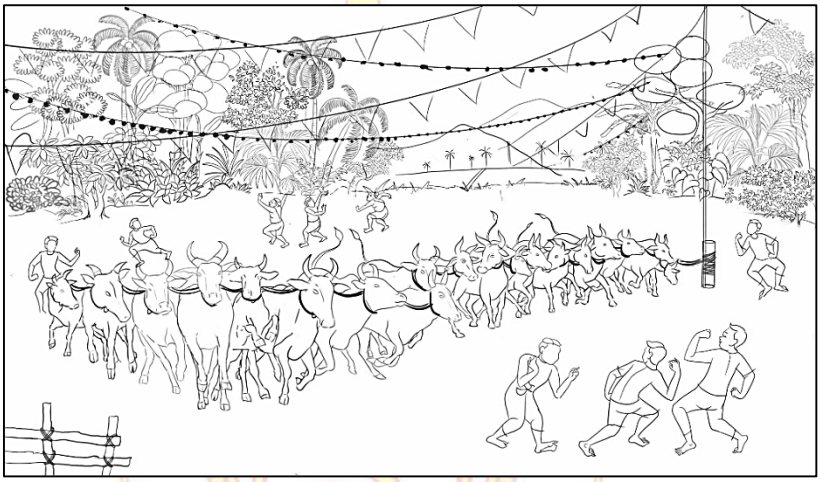

ภาพที่ 3.1 ภาพแสดง : แบบร่างลายเส้น
ที่มา : แบบร่างโดย เกศกนก คมมูล

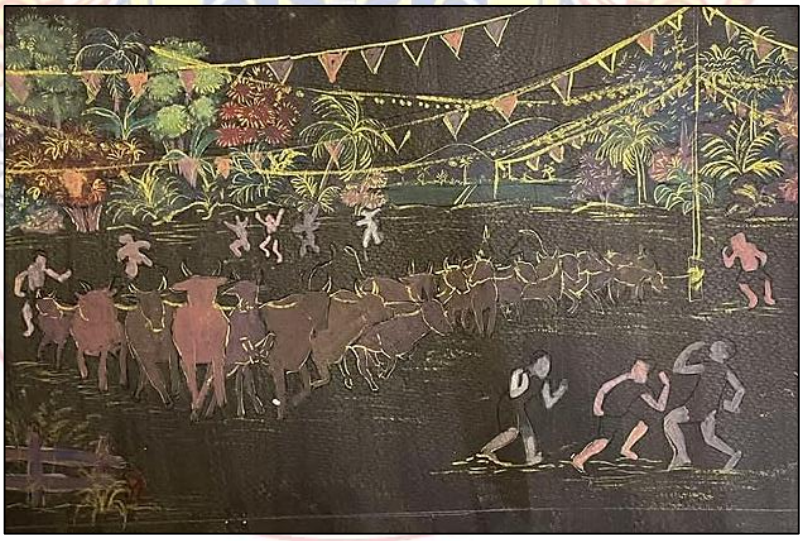

ภาพที่ 3.2 ภาพแสดง : แบบร่างโครงสี
ที่มา : แบบร่างโครงสี โดย เกศกนก คมมูล

2) การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 3.3 ภาพแสดง : วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
ที่มา : ภาพโดย เกศกนก คมมูล

1) สีโป๊ว
2) เกรียง
3) สีเฟล็กซ์
4) ดินสอ
5) ยางลบ
6) กระดาษไข
7) เข็มเย็บผ้า
8) ดินสอพอง
9) สีอะคริลิก
10) กาวยางมะเดื่อ
11) ผงทอง
12) พู่กันเบอร์ 00.5
13) สะพานรองมือ

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

3) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 3.4 ภาพแสดง : การทาสีโป๊วลงบนกระดาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.5 ภาพแสดง : การขัดกระดาษให้พื้นเรียบ
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.6 ภาพแสดง : การทาเฟล็กซ์ลงบนกระดาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.7 ภาพแสดง : การขัดกระดานด้วยดินสอพอง
ที่มา : เกศกนก คมมูล

UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

ภาพที่ 3.8 ภาพแสดง : การปรุลายลงกระดาษไข
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.9 ภาพแสดง : การถูลายด้วยดินสอพองลงบนกระดาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.10 ภาพแสดง : การระบายสี
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.11 ภาพแสดง : การตัดเส้นด้วยกาวยางมะเดื่อ
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.12 ภาพแสดง : การปัดผงทอง
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.13 ภาพแสดง : การเก็บรายระเอียด
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.14 ภาพแสดง : ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 1”
สร้างสรรค์โดย : เกศกนก คมมูล
ประเภทของงาน : จิตรกรรมไทยแนวประเพณี
ขนาด : 55 x 95 เซนติเมตร
เทคนิค : ลายกำมะลอ

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

3.2.2 การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ ชิ้นที่ 2

1) การออกแบบภาพร่าง

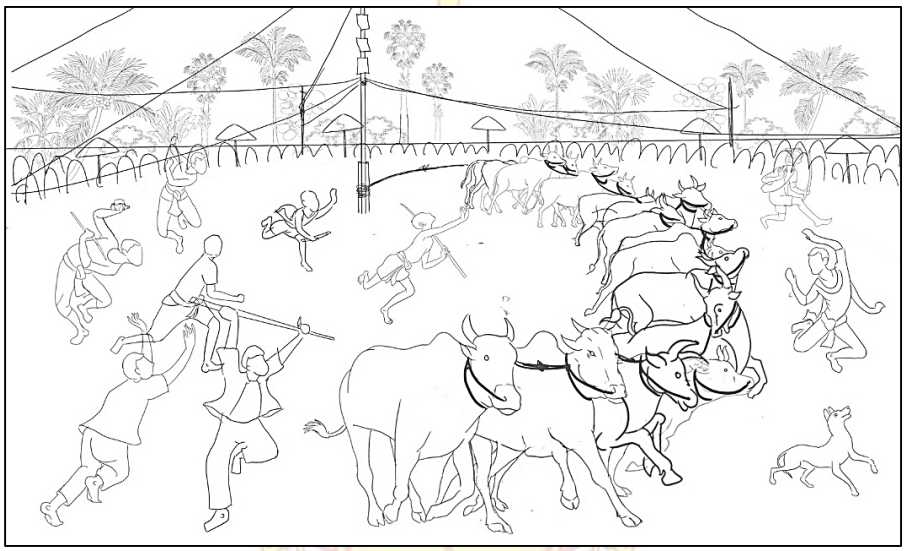

ภาพที่ 3.15 ภาพแสดง : แบบร่างลายเส้น
ที่มา : แบบร่างลายเส้นโดย เกศกนก คมมูล

2) แบบร่างโครงสี

ภาพที่ 3.16 ภาพแสดง : แบบร่างโครงสี
ที่มา : แบบร่างโครงสีโดย เกศกนก คมมูล

3) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 3.17 ภาพแสดง : การทาสีโป๊วลงบนกระดาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.18 ภาพแสดง : การขัดกระดาษให้พื้นเรียบ
ที่มา : เกศกนก คมมูล

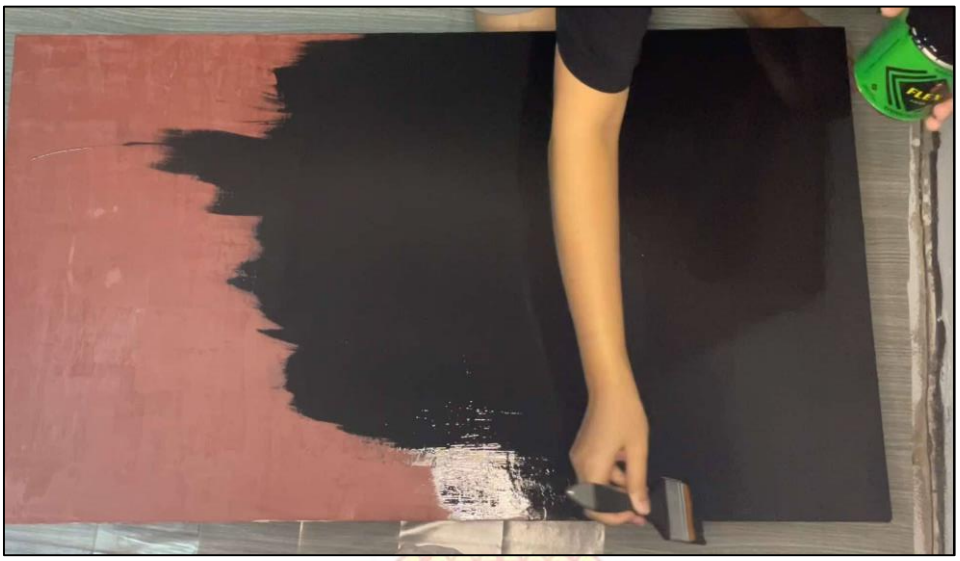

ภาพที่ 3.19 ภาพแสดง : การทาสีเฟล็กซ์ลงบนกระดาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.20 ภาพแสดง : การขัดกระดานด้วยดินสอพอง
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.21 ภาพแสดง : การปรุลายลงกระดาษไข
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.22 ภาพแสดง : การถูลายด้วยดินสอพองลงบนกระดาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.23 ภาพแสดง : การลงสี
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.24 ภาพแสดง : การตัดเส้นด้วยกาวยางมะเดื่อ
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.25 ภาพแสดง : การปัดผงทอง
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.26 ภาพแสดง : การลงรายระเอียด
ที่มา : เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.27 ภาพแสดง : ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 2”
สร้างสรรค์โดย : เกศกนก คมมูล
ประเภทของงาน : จิตรกรรมไทยแนวประเพณี
ขนาด : 60 x 100 เซนติเมตร
เทคนิค : ลายกำมะลอ

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

3.2.3 การจัดทำสื่อการสอน

การจัดทำสื่อการสอนทัศนศิลป์-ศิลปะ เรื่องการเตรียมพื้นสำหรับงานจิตรกรรมเทคนิคลายกำมะลอ โดยใช้สื่อนำเสนอในโปรแกรม Canva ซึ่งสื่อการสอนจะแสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นตอนต่างๆในการทำพื้นสำหรับการเขียนลายกำมะลอ สื่อการสอนแต่ละหน้าจะมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1) เรื่องที่จะสอน เรื่องการทำพื้นสำหรับการเขียนกำมะลอ

2) วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการทำพื้นสำหรับการเขียนลายกำมะลอ

3) ขั้นตอนและกระบวนการทำพื้นลายกำมะลอจากวัสดุต่างๆ

4) กิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มแล้วจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ทำพื้น โดยจะมีกิจกรรมการทำพื้นเตรียมกระดานการเขียนลายกำมะลอ ในสัปดาห์หน้า

3.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

ผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณีเรื่อง “การละเล่นเมืองเพชร (วัวลาน)” เป็นการสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบของจิตรกรรมไทยแบบประเพณีทั้งในด้านองค์ประกอบศิลป์ เทคนิค และการใช้สี เพื่อนำมาออกแบบและถ่ายทอดเรื่องราวพื้นบ้านให้อยู่ในบริบทของงานจิตรกรรมร่วมสมัย ผ่านการใช้เทคนิคกำมะลอสีอะคริลิกบนพื้นกระดาน ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้วัสดุสมัยใหม่ในขณะที่ยังคงกลิ่นอายของศิลปะดั้งเดิม

ลักษณะเด่นของผลงานนี้ อยู่ที่การผสมผสานศิลปะไทยแบบประเพณีกับเรื่องราววัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างกลมกลืน โดยเฉพาะการใช้เส้นโค้งที่อ่อนช้อยเพื่อแสดงการเคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตชีวา การจัดองค์ประกอบแบบสมดุลที่แสดงถึงความเป็นระเบียบและความศักดิ์สิทธิ์ตามแนวทางจิตรกรรมไทย และการใช้สีโทนร้อนเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนานและพลังของชุมชน เทคนิคกำมะลอสีอะคริลิกบนพื้นกระดานยังช่วยให้ผลงานมีพื้นผิวและมิติที่น่าสนใจ สะท้อนถึงความร่วมสมัยที่ไม่ทิ้งรากเหง้าดั้งเดิม จึงทำให้ผลงานมีความโดดเด่นทั้งด้านเนื้อหา องค์ประกอบ และแนวทางการนำเสนอ

ผลการวิเคราะห์และสร้างสรรค์ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการผสมผสานเนื้อหาท้องถิ่นกับแนวทางจิตรกรรมไทยได้อย่างมีเอกภาพ ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านผ่านสื่อทัศนศิลป์ และสร้างความเข้าใจใหม่ในการนำศิลปะดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ในสังคมร่วมสมัยอย่างมีคุณค่า

3.4 ขั้นตอนการนำเสนอผลงานศิลปศึกษานิพนธ์และสื่อการสอน

3.4.1 การนำเสนอผลงาน

นำเสนอผลงานต่อหน้าคณะกรรมการในสาขาวิชาศิลปศึกษาและรับคำแนะนำจากคณะกรรมการ เพื่อประเมินผลงานก่อนนำไปจัดแสดงนิทรรศการ

ภาพที่ 3.28 ภาพแสดง : การตรวจผลงานครั้งที่ 1
ที่มา : ภาพถ่ายโดย ภัสสร หอมสุคนธ์

ภาพที่ 3.29 ภาพแสดง : การตรวจผลงานครั้งที่ 2
ที่มา : ภาพถ่ายโดย ภัสสร หอมสุคนธ์

ภาพที่ 3.30 ภาพแสดง : การตรวจผลงานครั้งที่ 3
ที่มา : ภาพถ่ายโดย ภัสสร หอมสุคนธ์

ภาพที่ 3.31 ภาพแสดง : การตรวจผลงานครั้งที่ 4
ที่มา : ภาพถ่ายโดย ภัสสร หอมสุคนธ์

UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

จัดนิทรรศการภายใต้ชื่อ มธุรอัตตา นิทรรศการแสดงผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ สาขาวิชาศิลปศึกษา วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ระยะเวลาแสดงงานวันที่ 7 – 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 ณ ICON Art & Culture Space ชั้น 8 ไอคอนสยาม กรุงเทพฯ

ศาตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เถาทอง (ศิลปินแห่งชาติ) ประธานในพิธี กล่าวเปิดทรรศการและมีการแสดง "ละครเบิกโรงวสันตนิยาย ชุด เมขลารามสูร"

ภาพที่ 3.32 ภาพแสดง : การแสดง "ละครเบิกโรงวสันตนิยาย ชุด เมขลารามสูร"
ที่มา : ภาพถ่ายโดย อรนุช สินไพบูลย์เลิศ

ภาพที่ 3.33 ภาพแสดง : พิธีเปิดนิทรรศการศิลปศึกษานิพนธ์
ที่มา : ภาพถ่ายโดยอรนุช สินไพบูลย์เลิศ

ภาพที่ 3.34 ภาพแสดง : การนำเสนอผลงานต่อประธานในพิธี
ที่มา : ภาพถ่ายโดย พิชัย ฤทธามาตย์

ภาพที่ 3.35 ภาพโปสเตอร์นิทรรศการศิลปศึกษานิพนธ์ “มธุรอัตตา”
ที่มา : ออกแบบโดย นววรรณ อุนแดง , ภัทรพล พูลแก้ว

3.4.2 สื่อการเรียนการสอน

ภาพที่ 3.36 ภาพแสดง : หน้าปกสื่อการสอน
ที่มา : ออกแบบโดย เกศกนก คมมูล

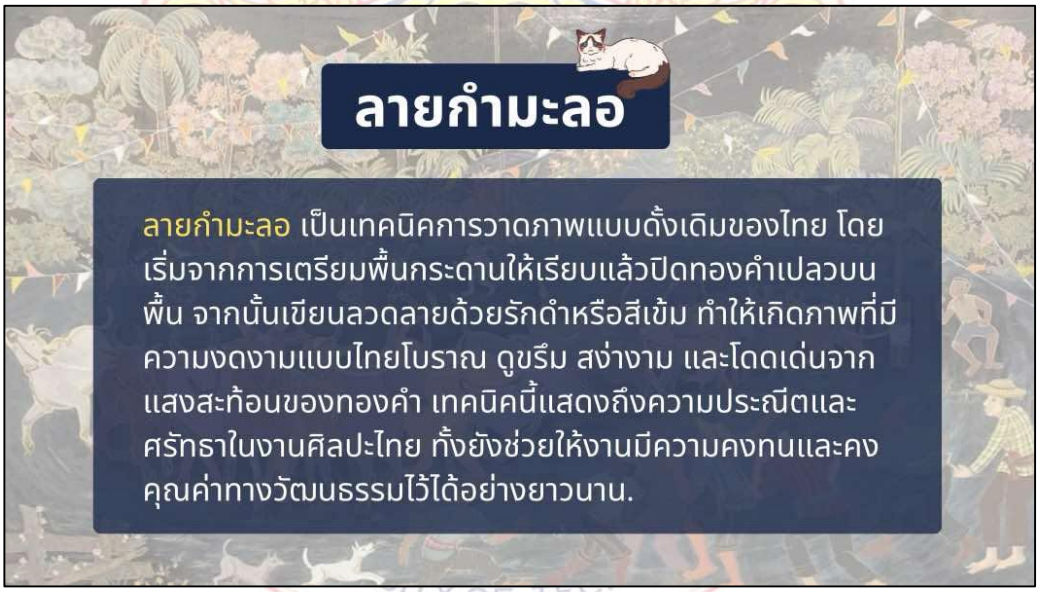

ภาพที่ 3.37 ภาพแสดง : ความหมายของลายกำมะลอ
ที่มา : ออกแบบโดย เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.38 ภาพแสดง : อุปกรณ์การทำลายกำมะลอ
ที่มา : ออกแบบโดย เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.39 ภาพแสดง : อุปกรณ์การทำลายกำมะลอ
ที่มา : ออกแบบโดย เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.40 ภาพแสดง : ดินสอพองสำหรับทำลายกำมะลอ
ที่มา : ออกแบบโดย เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.41 ภาพแสดง : ขั้นตอนการเตรียมพื้นกระดาน
ที่มา : ออกแบบโดย เกศกนก คมมูล

ภาพที่ 3.42 ภาพแสดง : ขั้นตอนการเตรียมพื้นกระดาน
ที่มา : ออกแบบโดย เกศกนก คมมูล

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์

การสร้างสรรค์ศิลปศึกษานิพนธ์เรื่อง การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน” ไทย ได้รับแรงบัลดาลใจจากประเพณีวัวลานของคนในจังหวัดเพชรบุรี ในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัย ได้กำหนดกระบวนการทำงานขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนขั้นตอนการสร้างสรรค์ได้นำผลงานมาวิเคราะห์เป็นระบบ เพื่อนำมาเขียนรายงานเพื่อเป็นประโยชน์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบโครงสร้าง และรายละเอียดในจุดต่างๆ แบบร่างโครงสี ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์ผลงาน นำมาต่อยอดพัฒนาทางความคิดจนเป็นแบบร่างที่สมบูรณ์ การปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แนวทางการสร้างสรรค์และพัฒนาไปจากเดิม โดยดำเนินการตามกระบวนการดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ด้านเนื้อหา
4.2 การวิเคราะห์ด้านรูปแบบและองค์ประกอบของงาน
4.3 การวิเคราะห์ด้านเทคนิค
4.4 การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในผลงานศิลปศึกษานิพนธ์และการแก้ไขปัญหา

4.1 การวิเคราะห์เนื้อหา

ประเพณีวัวลานเป็นกิจกรรมพื้นบ้านของชาวจังหวัดเพชรบุรีที่สะท้อนวิถีชีวิตของสังคมเกษตรกรรม โดยเริ่มจากการใช้วัวในการนวดข้าวบนลานหลังฤดูเก็บเกี่ยว ก่อนจะพัฒนาเป็นการแข่งขันเพื่อแสดงพละกำลังของวัวและสร้างความสนุกสนานในชุมชน การแข่งขันมีรูปแบบเฉพาะที่ใช้พื้นที่ลานนวดข้าวและเสาเกียดเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยได้นำแรงบันดาลใจจากประเพณีนี้มาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี โดยใช้เทคนิคลายกำมะลอซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างลายรดน้ำแบบไทยกับการระบายสีแบบจีน ถ่ายทอดเรื่องราววัวลานผ่านทัศนธาตุอย่างมีชีวิตชีวา พร้อมทั้งจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Canva ในรายวิชาทัศนศิลป์-ศิลปะ เรื่องการเตรียมพื้นสำหรับงานจิตรกรรมเทคนิคลายกำมะลอ

4.2 การวิเคราะห์ด้านรูปแบบและองค์ประกอบของงาน

รูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์นี้ เป็นการสร้างสรรค์ในรูปแบบจิตรกรรมไทยเทคนิคกำมะลอ มีการใช้สีอะคริลิกระบายลงบนแผ่นไม้ที่ทำพื้นไว้โดยการทาสีเฟล็กซ์ มีการตัดเส้นโดยใช้กาวยางมะเดื่อ ปัดผงทอง โดยการใช้เทคนิคในลักษณะนี้เป็นการใช้เทคนิคกำมะลอในงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย

4.2.1 **การวิเคราะห์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 1”**

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทัศนธาตุ ที่เป็นส่วนประกอบพื้นฐาน และการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 1” มีรายละเอียด ดังนี้

1) การวิเคราะห์ทัศนธาตุ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทัศนธาตุ ที่เป็นส่วนประกอบพื้นฐานของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 1” ได้แก่ เส้น (Line) รูปทรง (Form) สีและน้ำหนัก (Colure and Tone) ที่ว่าง (Space) พื้นผิว (Texture) มีรายละเอียด ดังนี้

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

1.1) เส้น (Line)

เส้นที่ใช้ในภาพเป็นเส้นโค้ง เส้นเรียบ และเส้นประณีตแบบจิตรกรรมไทยประเพณี ใช้สำหรับกำหนดรูปร่าง ทิศทาง และขอบเขตขององค์ประกอบ เช่น เส้นรอบตัววัว ใบไม้ เครื่องแต่งกาย ตลอดจนเส้นแนวเคลื่อนไหวของตัวละคร เส้นเหล่านี้ไม่เพียงช่วยสร้างความชัดเจนในภาพ แต่ยังสื่ออารมณ์และความรู้สึกของความเคลื่อนไหวได้ดีโดยเฉพาะในส่วนของวัวที่วิ่งวนเป็นวง

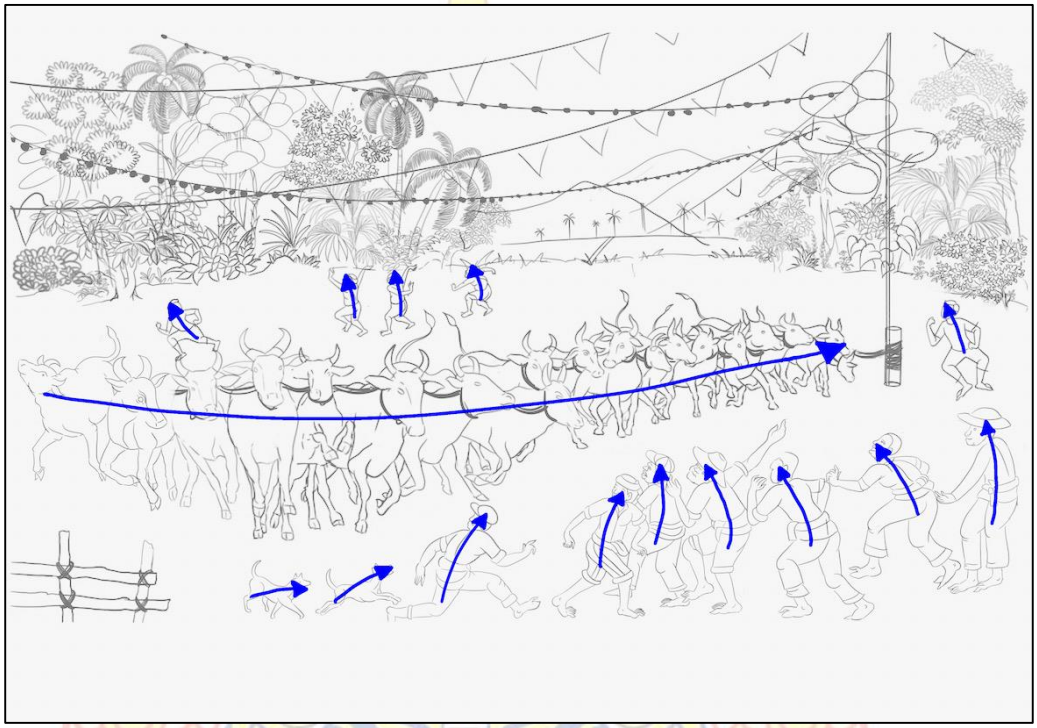

ภาพที่ 4.1 ภาพแสดง : การวิเคราะห์เส้นในผลงาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

1.2) รูปทรง (Form)

ผู้วิจัยใช้รูปทรงแบบแบนราบในลักษณะ 2 มิติ โดยไม่มีการสร้างความลึกด้วยแสงเงา แต่นำเสนอผ่านเส้นขอบที่ชัดเจนและการจัดวางรูปร่างอย่างมีจังหวะ รูปร่างของตัวละครและสัตว์มีความเป็นแบบแผน (Stylized) ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของจิตรกรรมพื้นบ้าน รูปร่างแต่ละตัวสื่อท่าทาง อารมณ์ และพฤติกรรมได้ชัดเจนแม้จะไม่มีมิติความลึก

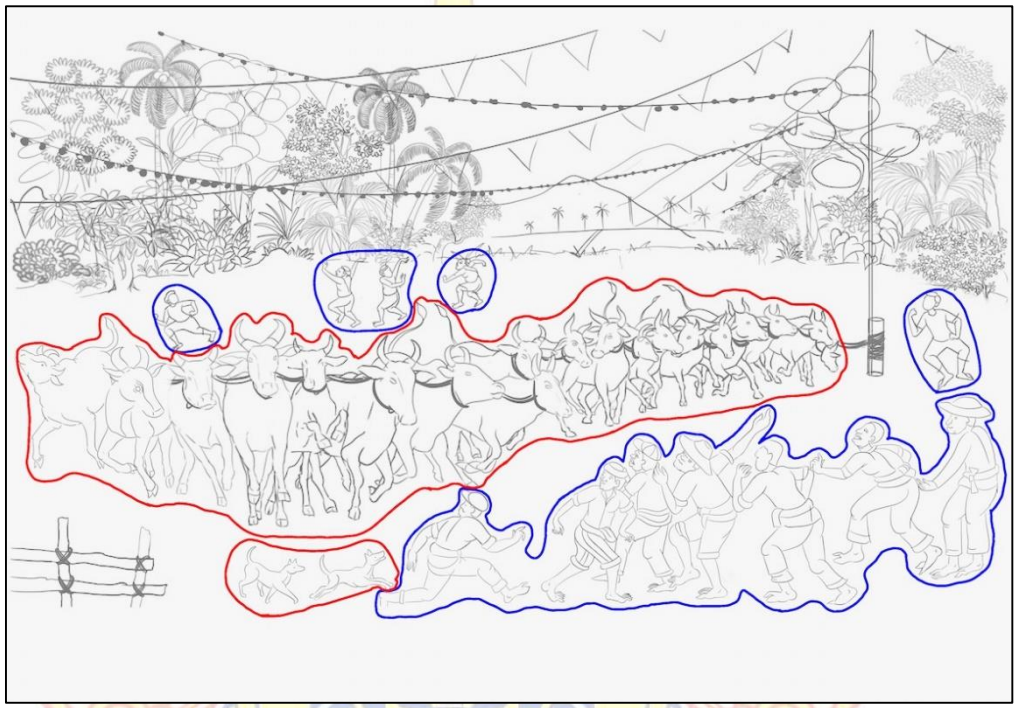

ภาพที่ 4.2 ภาพแสดง : การวิเคราะห์รูปทรง
ที่มา : เกศกนก คมมูล

1.3) สีและน้ำหนัก (Colure and Tone)

สี ในภาพถูกใช้เพื่อสร้างอารมณ์ ความเคลื่อนไหว และการเน้นจุดสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ โดยศิลปินเลือกใช้สีโทนอุ่น เช่น แดง เหลือง ส้ม ผสมกับโทนเย็นอย่างม่วง ฟ้า และเทา เพื่อสร้างความสมดุลและบรรยากาศที่สนุกสนานของงานพื้นบ้าน นอกจากนั้นยังช่วยแยกองค์ประกอบแต่ละส่วนให้เด่นชัด เช่น วัว เสื้อผ้า หรือฉากหลัง โดยไม่ต้องพึ่งเส้นขอบมากนัก

น้ำหนักหรือความเข้มของสี ศิลปินควบคุมเฉดสีเข้ม-อ่อน ให้สัมพันธ์กับความสำคัญของวัตถุ เช่น วัว และกลุ่มคนตรงกลางมีน้ำหนักสีเข้มกว่าฉากหลังที่เบาบาง ทำให้จุดศูนย์กลางดูเด่นชัดยิ่งขึ้น และช่วยสร้างลำดับชั้นในภาพโดยไม่ต้องใช้เทคนิคแสงเงาแบบภาพเหมือนจริง จึงทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวาและน่าติดตามมากขึ้น

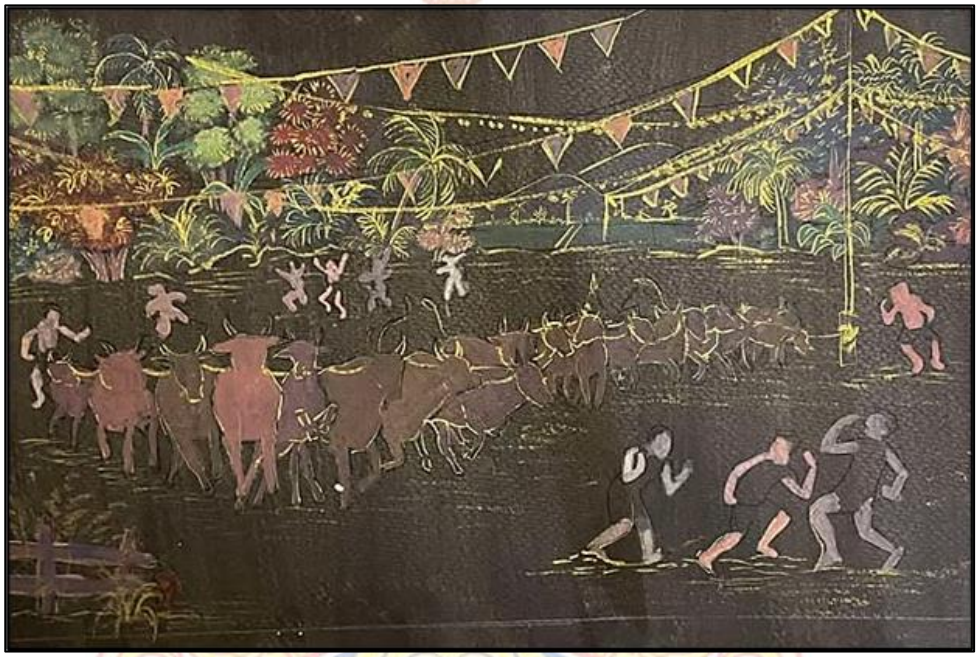

ภาพที่ 4.3 ภาพแสดง : โครงสีและน้ำหนักโดยรวมของผลงาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

1.4) ที่ว่าง (Space)

ภาพนี้ไม่ได้ใช้มุมมองแบบภาพทัศนียภาพ จัดองค์ประกอบเป็นวงกลมรอบเสาเกียดที่ศูนย์กลางภาพ สร้างพื้นที่แบบเวทีเปิด สื่อถึงพื้นที่ชุมชนหรือพื้นที่รวมของงานประเพณี การวางตัวละครแบบกระจายรอบศูนย์กลาง ทำให้เกิดความสมดุลทางสายตา พื้นที่ด้านล่างและข้างภาพถูกปล่อยให้โล่งกว่า ตัดกับความหนาแน่นของตัวละครตรงกลาง จึงไม่อึดอัด และช่วยให้สายตาผู้ชมเคลื่อนเข้าสู่จุดสำคัญของภาพได้อย่างเป็นธรรมชาติ

1.5) พื้นผิว (Texture)

“ความรู้สึกของพื้นผิว” ด้วยการใช้ลายเส้นตกแต่ง เช่น ลายใบไม้ และลวดลายเสื้อผ้า ซึ่งช่วยให้ผลงานดูมีมิติ และการระบายสีแบบเรียบพร้อมทั้งเพิ่มน้ำหนักโดยการใช้พู่กันระบายเป็นทีแปรงที่ช่วยให้ภาพไม่ดูแบนหรือเรียบจนเกินไป

ภาพที่ 4.4 ภาพแสดง : ร่องรอยพื้นผิวของผลงาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

2) วิเคราะห์การจัดองค์ประกอบศิลป์ของภาพผลงาน

หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ ผู้วิจัยนำมาใช้ในการสร้างสรรค์และแสดงการวิเคราะห์ใน ผลงานชิ้นนี้ได้แก่ โครงสร้างของภาพ (Structure) จังหวะและการเคลื่อนไหว (Rhythm and Movement) ความเป็นเด่น (Dominance) ความขัดแย้ง (Contrast) สัญลักษณ์ (Symbol) โดยนำเสนอตามรายละเอียดดังนี้

2.1) โครงสร้างของภาพ (Structure)

ภาพนี้ใช้โครงสร้างแบบสมดุลแบบไม่สมมาตร (Asymmetrical Balance) โดยมีการจัดวางองค์ประกอบหลัก (ฝูงวัว ควาย คน และพื้นดินที่หมุนเป็นวงกลม) อยู่กลางภาพ ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางที่นำสายตา ด้านบนตกแต่งด้วยธงหลากสีขึงพาดข้ามภาพ สร้างกรอบบรรยากาศงานรื่นเริง ด้านล่างมีการจัดวางตัวละครมนุษย์และสัตว์ที่โต้ตอบกับฉากกลางภาพ ซึ่งสร้างลักษณะวงกลมที่

สมดุลกันรอบจุดหมุน พื้นหลังใช้แนวป่าและกระท่อมเป็นฉากหลัง เพิ่มมิติและความลึกให้กับองค์ประกอบโดยรวม

2.2) จังหวะและการเคลื่อนไหว (Rhythm and Movement)

- การเรียงลำดับวัวและควายที่กำลังวิ่งวนสร้างจังหวะภาพอย่างชัดเจน ด้วยทิศทางการเคลื่อนไหวเป็นวงกลม ซึ่งทำให้สายตาผู้ชมเคลื่อนไปตามการวิ่งของสัตว์
- ลีลาท่าทางของมนุษย์ในภาพ ไม่ว่าจะเป็นผู้ไล่ ผู้เชียร์ หรือแม้แต่คนที่กำลังวิ่ง ล้วนแสดงถึงพลัง ความมีชีวิตชีวา และจังหวะของเหตุการณ์
- ธงหลากสีที่พลิ้วไหวบนท้องฟ้าเสริมจังหวะอย่างกลมกลืนกับการเคลื่อนไหวขององค์ประกอบด้านล่าง

2.3) ความเป็นเด่น (Dominance)

จุดเด่นของภาพอยู่ที่ฝูงวัวตรงกลาง ซึ่งใช้สีสันสดใส เช่น แดง ชมพู ม่วง ส้ม ตัดกับพื้นหลังเข้ม การใช้เส้นทองในการตัดขอบวัวเน้นตัวสัตว์ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น รวมถึงท่าทางของมนุษย์ที่มีความหลากหลายและแสดงอารมณ์ชัดเจน ชวนให้ผู้ชมสังเกต

2.4) ความขัดแย้ง (Contrast)

- สีของสัตว์ตัดกับพื้นสีเข้มของดินโคลนกลางภาพ และพื้นหลังที่ค่อนข้างมืด ทำให้สัตว์เด่นออกมา
- ความขัดแย้งของอารมณ์ในภาพ เช่น สีหน้าท่าทางของผู้คนที่สนุกสนานตื่นเต้น สลับกับท่าทางจริงจังของผู้ควบคุมฝูงสัตว์
- รูปแบบของภาพพื้นบ้าน (แบบจิตรกรรมไทยประยุกต์) แต่แสดงพฤติกรรมร่วมสมัยในวิถีชาวบ้าน

4.2.2 การวิเคราะห์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 2”

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทัศนธาตุ ที่เป็นส่วนประกอบพื้นฐาน และการจัดวางองค์ประกอบศิลป์ของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 2” ดังนี้

1) การวิเคราะห์ทัศนธาตุ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทัศนธาตุ ที่เป็นส่วนประกอบพื้นฐานของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 1” ได้แก่ เส้น (Line) รูปทรง (Form) สีและน้ำหนัก (Colure and Tone) ที่ว่าง (Space) พื้นผิว (Texture) มีรายละเอียด ดังนี้

1.1) เส้น (Line)

เส้นเป็นองค์ประกอบหลักที่สร้างความเคลื่อนไหวและทิศทางสายตาให้ผู้ชม โดยเฉพาะเส้นโค้งบนพื้นสนามที่เกิดจากรอยวิ่งของวัวและผู้คนซึ่งวิ่งวนรอบเสา เป็นการสร้างวงจรของการเคลื่อนไหวที่ไม่มีจุดเริ่มต้นหรือสิ้นสุด ทำให้ผู้ชมรู้สึกมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ เส้นธงที่พาดจากมุมหนึ่งไปอีกมุมหนึ่งของภาพ สื่อถึงการตกแต่งในงานรื่นเริง ช่วยเชื่อมโยงพื้นที่ด้านบนกับด้านล่างเข้าด้วยกันอย่างเป็นธรรมชาติ ขณะเดียวกัน เส้นรอบตัวของมนุษย์และสัตว์ในภาพก็ถูกวาดอย่างชัดเจน มีลักษณะโค้งมน ไม่แข็งกระด้าง ทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวาและเข้าถึงง่าย เส้นเหล่านี้ทำหน้าที่นำสายตากระตุ้นอารมณ์ และแสดงจังหวะความสนุกที่ต่อเนื่องของงานประเพณีในท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

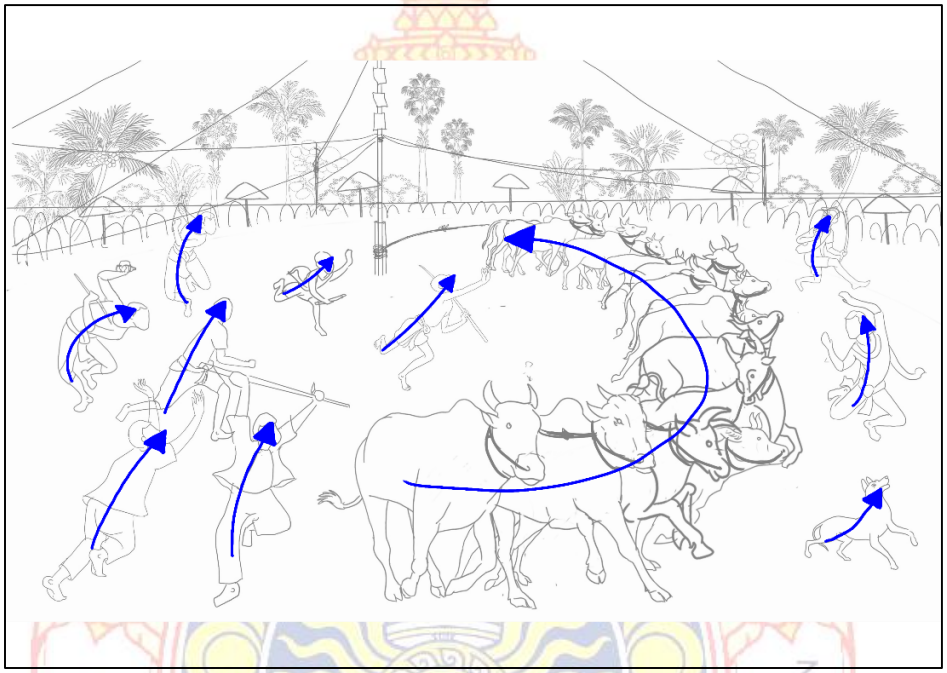

ภาพที่ 4.5 ภาพแสดง : การวิเคราะห์เส้นในผลงาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

1.2) รูปทรง (Form)

รูปทรงที่ใช้ในภาพเป็นลักษณะกึ่งเหมือนจริง (semi-realistic) ผสมผสานความเป็นพื้นถิ่นและความเป็นการ์ตูน โดยวาดตัวคนและสัตว์ด้วยลักษณะสัดส่วนที่ชัดเจน แต่ไม่เน้นรายละเอียดจนเกินไป การออกแบบรูปทรงของตัวละครแต่ละคนให้มีท่าทางหลากหลาย เช่น กระโดด กลิ้ง วิ่ง ก้มหลบ หรือชี้นิ้ว สื่อถึงอารมณ์และการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างน่ารักและสนุกสนาน ขณะที่วัวซึ่งเป็นตัวแทนของพลังและการเคลื่อนไหว ก็มีรูปทรงหลากหลายท่าทาง ทั้งวิ่ง หยุด หันหัว เป็นการสะท้อนถึงความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง รูปทรงโดยรวมยังถูกจัดวางอย่างมีจังหวะ ไม่หนาแน่นจนเกินไป และช่วยสร้างมิติของความลึกและการเคลื่อนไหวในภาพได้ดี

ภาพที่ 4.6 ภาพแสดง : การวิเคราะห์รูปทรง
ที่มา : ภาพถ่ายโดย เกศกนก คมมูล

1.3) สีและน้ำหนัก (Colure and Tone)

สีในภาพนี้มีบทบาทอย่างยิ่งในการสร้างบรรยากาศ โดยศิลปินเลือกใช้สีโทนร้อนและสด เช่น แดง เหลือง ส้ม ชมพู ผสมกับสีเย็นบางส่วนอย่างฟ้าและเขียว เพื่อสื่อถึงความสนุกสนานและความครึกครื้นของงานเทศกาลพื้นบ้าน การที่สีเสื้อผ้าและธงประดับมีความหลากหลาย ช่วยสร้างความรู้สึกของการรวมตัวกันของผู้คนจากหลากหลายพื้นเพ ขณะเดียวกัน ฉากหลังที่ใช้โทนสีเข้มเกือบดำ ช่วยให้ตัวละครและเหตุการณ์เบื้องหน้าดูโดดเด่นขึ้นอย่างชัดเจน การเลือกใช้สีของวัวหลากหลายเฉดก็ทำให้เกิดความรู้สึกสมจริงและไม่น่าเบื่อ โดยรวมแล้วการใช้สีในภาพนี้ไม่ได้เพียงแต่สร้างความ

สวยงามทางสายตาเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่สื่ออารมณ์ของงานเฉลิมฉลองและความเป็นมิตรของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 4.7 ภาพแสดง : โครงสีและน้ำหนักโดยรวมของผลงาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

1.4) ที่ว่าง (Space)

พื้นที่ว่างในภาพถูกจัดวางอย่างมีแบบแผน โดยใช้การจัดองค์ประกอบแบบวงกลมรอบเสาเกียดเป็นศูนย์กลาง ซึ่งแม้จะไม่มีมิติแบบภาพทัศนียภาพตามแนวตะวันตก แต่กลับสะท้อนแนวคิดแบบจิตรกรรมไทยที่เน้นมุมมองจากเบื้องบนในลักษณะอุดมคติ ไม่ใช่การจำลองโลกแห่งความเป็นจริง จุดสนใจหลักอยู่ที่กลุ่มคนและวัวตรงกลางภาพ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม ขณะที่พื้นที่รอบข้าง โดยเฉพาะมุมล่างและด้านข้างของภาพ ถูกเว้นว่างเพื่อไม่ให้ภาพดูแน่นหรืออึดอัด ทั้งยังมีการใช้จุดเล็ก ๆ เช่น ใบหน้าคน ธง หรือดวงไฟ ช่วยกระจายความสนใจ และนำสายตากลับเข้าสู่จุดสำคัญของภาพอย่างมีจังหวะ

1.5) พื้นผิว (Texture)

ภาพนี้เป็นภาพวาดแนวสองมิติ แต่ได้ใส่ความรู้สึกของพื้นผิวผ่านลายเส้นและการลงสีแบบไม่เรียบสนิท เช่น การใช้แปรงที่ให้ลายเส้นหยาบบนพื้นสนาม หรือการเกลี่ยสีให้เกิดเงาและแสงบนตัววัวและเสื้อผ้าผู้คน สิ่งเหล่านี้สร้างความรู้สึกถึง “ผิวสัมผัส” ที่หลากหลาย และทำให้ภาพดูมีชีวิต มีอารมณ์ที่ใกล้ชิดกับความเป็นจริง พื้นผิวแบบนี้ยังสื่อถึงความเป็นพื้นถิ่นของชุมชนชนบท ที่เรียบง่ายแต่เปี่ยมไปด้วยเรื่องราวและแรงงานของชีวิต

ภาพที่ 4.8 ภาพแสดง : ร่องรอยพื้นผิวของผลงาน
ที่มา : เกศกนก คมมูล

2) วิเคราะห์องค์ประกอบศิลป์ของภาพผลงาน “Unrecognized”

หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ ผู้วิจัยนำมาใช้ในการสร้างสรรค์และแสดงการวิเคราะห์ใน ผลงานชิ้นนี้ได้แก่ โครงสร้างของภาพ (Structure) จังหวะและการเคลื่อนไหว (Rhythm and Movement) ความเป็นเด่น (Dominance) ความขัดแย้ง (Contrast) สัญลักษณ์ (Symbol) โดยนำเสนอตามรายละเอียดดังนี้

2.1) โครงสร้างของภาพ (Structure)

โครงสร้างภาพเป็นแบบวงกลมศูนย์กลาง (Radial Composition) โดยมีเสาเกียดเป็นศูนย์กลางของการเคลื่อนไหวทั้งหมด รูปแบบนี้ทำให้ผู้ชมสามารถมองเห็นและรู้สึกถึงแรงหมุนหรือพลังงานของภาพ ซึ่งเหมาะสมกับธรรมชาติของกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวรอบศูนย์กลาง และเป็นลักษณะเฉพาะของประเพณีวัวลาน โครงสร้างนี้ทำให้เกิดสมดุลระหว่างองค์ประกอบและพื้นที่ว่าง สร้างความกลมกลืนระหว่างเนื้อหาและรูปแบบในลักษณะที่ทั้งมั่นคงและมีจุดศูนย์รวมชัดเจน

2.2) จังหวะและการเคลื่อนไหว (Rhythm and Movement)

จังหวะและการเคลื่อนไหวในภาพเกิดจากท่าทางของวัวและผู้คนที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการวิ่ง หลบ ล้ม หรือกระโดด ล้วนส่งผลให้ภาพดูมีความต่อเนื่อง การจัดวางในแนวโค้งและทิศทางของสายตา รวมถึงธงหรือองค์ประกอบเส้นโค้งอื่น ๆ ล้วนช่วยให้สายตาผู้ชมเคลื่อนไปตามภาพโดยไม่สะดุด ความเคลื่อนไหวที่มีจังหวะเหล่านี้ช่วยให้ภาพไม่แข็งอยู่กับที่ แต่ให้ความรู้สึกเหมือนเหตุการณ์กำลังดำเนินอยู่จริง ๆ

2.3) ความเป็นเด่น (Dominance)

ความเด่นของภาพถูกรวบรวมไว้ที่บริเวณศูนย์กลาง ซึ่งเป็นจุดรวมของเหตุการณ์หลัก โดยมีการใช้หลายองค์ประกอบทางศิลป์ร่วมกันทำให้เกิดการเน้นย้ำและดึงดูดสายตาผู้ชมอย่างมีประสิทธิภาพ

เด่นด้านตำแหน่ง (Positional Emphasis)

กลุ่มคนและวัวอยู่บริเวณกลางภาพ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สายตาผู้ชมจะมองเห็นเป็นจุดแรก ทำให้จุดนี้กลายเป็นจุดศูนย์กลางของความสนใจโดยอัตโนมัติ

เด่นด้านสี (Color Emphasis)

การใช้สีสด เช่น แดง เหลือง และฟ้า ในส่วนของตัวละครและวัวกลางภาพ ตัดกับโทนเข้มของพื้นหลัง ทำให้บริเวณนี้ดูเด่นสะดุดตากว่าจุดอื่น

เด่นด้านแสง (Light/Value Emphasis)

บริเวณศูนย์กลางได้รับแสงมากกว่าส่วนอื่น สร้างความแตกต่างด้านค่าแสง (value) ทำให้ดึงสายตาและเพิ่มความลึกให้ภาพ

เด่นด้านท่าทางและอารมณ์ (Gesture and Emotional Emphasis)

ตัวละครตรงกลางแสดงท่าทางและอารมณ์อย่างชัดเจน เช่น การล้ม วิ่ง ตกใจ หรือชี้มือ ทำให้ภาพดูมีชีวิตและเต็มไปด้วยพลัง

เด่นด้านโครงสร้าง (Structural Emphasis)

เสาเกียดที่ตั้งตระหง่านกลางภาพไม่เพียงเป็นแกนขององค์ประกอบ แต่ยังทำหน้าที่เป็นจุดนำสายตา ช่วยเสริมให้ศูนย์กลางภาพเด่นยิ่งขึ้น

2.4) ความขัดแย้ง (Contrast)

ความขัดแย้งในภาพปรากฏให้เห็นทั้งด้านอารมณ์ เนื้อหา และการจัดองค์ประกอบ ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับภาพ และกระตุ้นการตีความเชิงศิลป์ที่หลากหลาย

ขัดแย้งทางอารมณ์ (Emotional Contrast)

แม้ภาพจะมีบรรยากาศสนุกสนานแบบงานวัด แต่กลับแฝงความโกลาหลจากวัวที่ควบคุมไม่ได้ ตัวละครแสดงอารมณ์หลากหลาย ทั้งตกใจ หัวเราะ และตื่นเต้นในเวลาเดียวกัน

ขัดแย้งระหว่างความเป็นระเบียบกับความวุ่นวาย (Order vs. Chaos)

ภาพมีการจัดองค์ประกอบอย่างเป็นระเบียบโดยรอบศูนย์กลาง แต่รายละเอียดภายในกลับเต็มไปด้วยความเคลื่อนไหวไร้ทิศทาง เช่น วัวพุ่ง คนล้ม คนวิ่งหนี

ขัดแย้งระหว่างศิลปะกับความเป็นจริง (Idealization vs. Realism)

แม้เหตุการณ์ในภาพจะเป็นเรื่องจริงจากชีวิตพื้นบ้าน แต่การนำเสนอใช้มุมมองแบบอุดมคติ เช่น มองจากเบื้องบน และการใช้สีสันสดใสในฉากที่วุ่นวาย ทำให้เกิดความไม่ตรงกันระหว่างเนื้อหาและรูปแบบ

ขัดแย้งของทิศทางสายตา (Directional Contrast):

ตัวละครส่วนหนึ่งมองเข้าหาศูนย์กลางของเหตุการณ์ ขณะที่วัวบางตัวกลับเคลื่อนไหวออกนอกกรอบภาพ ทำให้เกิดแรงดึงสายตาในทิศทางตรงข้ามกัน

4.3 การวิเคราะห์ด้านเทคนิค

4.3.1 การวิเคราะห์ด้านเทคนิคผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 1”

ลักษณะการสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ “วัวลาน 1” จิตรกรรมไทยประยุกต์ที่ผสมผสานระหว่างสีฝุ่น สีอะคริลิก และการลงเส้นทองอย่างละเอียด เพื่อเน้นรูปร่างและลายเส้นของตัวละครและองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในภาพ

- การใช้เส้นทอง (ทองคำเปลวหรือสีทอง) เป็นหนึ่งในเทคนิคเด่น ซึ่งช่วยเน้นเส้นขอบของวัว ต้นไม้ และเครื่องแต่งกาย ให้ดูโดดเด่นและมีความวิจิตร

- การลงสีมีการไล่เฉดและเน้นรายละเอียด โดยเฉพาะในฝูงวัวที่ใช้สีหลากหลายแต่ยังคงความกลมกลืน ไม่ทำให้ภาพดูขัดแย้งกัน

- เทคนิคการสร้างพื้นผิวด้วยการเกลี่ยสีให้แสดงถึงบรรยากาศและธรรมชาติรอบข้าง แสดงถึงการใช้เครื่องมือและวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน

4.3.2 การวิเคราะห์ด้านเทคนิคผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 2”

การสร้างสรรค์ผลงาน การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน” เป็นการวิเคราะห์ในด้านเทคนิคต่างๆ ตั้งแต่การเตรียมพื้นผิว การใช้วัสดุและเครื่องมือ ไปจนถึงขั้นตอนในการลงลาย

- การเตรียมพื้นผิว (Surface Preparation)

การสร้างสรรค์จิตรกรรมลายกำมะลอเริ่มต้นจากการเตรียมพื้นผิวให้พร้อมสำหรับการวาดลาย โดยการเตรียมด้วยการทารองพื้น เพื่อทำให้พื้นผิวมีความเรียบและสามารถยึดเกาะสีได้ดี การเตรียมผิวเป็นขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพและความคงทนของลายที่วาดลงไป

- การเลือกใช้วัสดุและเครื่องมือ (Materials and Tools)

วัสดุที่ใช้ในการสร้างผลงานคือสีอะคริลิก เพื่อให้ได้สีที่มีความคมชัดและทนทาน การใช้เครื่องมือในการลงสีจะขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่ทำ เช่น การใช้แปรงในขนาดต่างๆ การใช้เครื่องมือพิเศษสำหรับการสร้างลายเส้นที่คมชัดและละเอียด นอกจากนี้อาจใช้เครื่องมืออื่นๆ เช่น พู่กันแบบต่างๆ

- การลงลายกำมะลอ (Drawing the Design)

การลงลายกำมะลอจะต้องมีความระมัดระวังในเรื่องของการวางองค์ประกอบ การเลือกใช้สีที่เหมาะสม และการสร้างความสมดุลในงานจิตรกรรม เพื่อให้ภาพที่ออกมามีความสมจริงและมีสุนทรียะ

- การลงสี (Colour Application)

การลงสีต้องใช้ความละเอียดและความแม่นยำ เพื่อให้สีที่ลงไปมีความคงทนและสวยงาม และต้องคำนึงถึงแสงเงาและการไล่สีเพื่อเพิ่มมิติให้กับภาพ

- การตกแต่งและการให้รายละเอียด (Decoration and Detailing)

การเพิ่มรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ให้กับลายกำมะลอ โดยการเติมลวดลายเส้นเล็กๆ หรือการใช้การเดินเส้นด้วยกาวยางมะเดื่อ ปัดด้วยผงทองในการตกแต่งให้ดูสวยงามและมีมิติมากขึ้น การตกแต่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความละเอียดและการคำนึงถึงองค์ประกอบโดยรวมของภาพ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีความสวยงามและคงทน

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

4.4 ปัญหาที่เกิดขึ้นในผลงานศิลปศึกษานิพนธ์และการแก้ไขปัญหา

4.4.1 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 1”

ปัญหาที่เกิดขึ้น ในระหว่างขั้นตอนการปัดผงทองเพื่อตกแต่งลวดลาย ปรากฏว่าผงทองมักจะติดค้างหรือติดตามร่องของแผ่นกระดานไม้วาด ซึ่งส่งผลให้พื้นผิวของงานดูไม่สะอาดเรียบร้อย และลดความคมชัดของเส้นทองที่ตั้งใจให้เด่น

การแก้ไขปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ศิลปินได้นำ ทิชชู่หรือสำลีพันไม้ (Cotton Bud) ชุบน้ำเล็กน้อยในลักษณะ “หมาด ๆ” ไม่เปียกจนเกินไป จากนั้นนำมาเช็ดอย่างเบามือบริเวณที่ผงทองหลุดเลอะหรือติดค้างตามร่องไม้

- วิธีนี้ช่วยให้สามารถเก็บรายละเอียดได้อย่างแม่นยำโดยไม่กระทบต่อเนื้อสีหรือเส้นทองหลักที่ต้องการคงไว้

- การควบคุมความชื้นของผ้าเช็ดเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อไม่ให้กระทบต่อผิวหน้าของภาพวาด ซึ่งอาจทำให้สีละลายหรือหลุดร่อนหากเปียกเกินไป

- เทคนิคนี้ถือเป็นการปรับแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความเข้าใจในวัสดุและความใส่ใจในรายละเอียดของผลงาน

4.4.2 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ “วัวลาน 2”

ในการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ ผู้วิจัยพบปัญหาในขั้นตอนการเตรียมพื้นผิวของวัสดุรองรับสี โดยเฉพาะพื้นผิวของกระดานที่ใช้เป็นวัสดุหลักในการลงสี ซึ่งยังไม่ได้รับการเตรียมให้เหมาะสม พื้นผิวยังมีความขรุขระ ไม่เรียบเสมอกัน และมีสิ่งสกปรกหรือคฝุ่นจับอยู่ ทำให้สีที่ใช้ในการวาดไม่สามารถยึดเกาะได้ไม่ดี ส่งผลให้ชั้นสีบางส่วนหลุด สีซีดจางเร็ว หรือแสดงคุณสมบัติของเนื้อสีได้ไม่เต็มที่ ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของผลงาน การแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยได้ทำการขัดพื้นผิวของกระดานด้วยกระดาษทรายให้เรียบสม่ำเสมอทั่วทั้งแผ่น จากนั้นใช้ผ้าแห้งสะอาดเช็ดคราบฝุ่นและสิ่งสกปรกที่ติดอยู่บนผิวออกให้หมดก่อนเริ่มลงสี พร้อมทั้งเลือกใช้เนื้อสีที่มีคุณภาพสูง มีคุณสมบัติในการยึดเกาะดี และสามารถแสดงเฉดสีได้ชัดเจน เพื่อให้การลงสีมีประสิทธิภาพ สีติดแน่น ทนทาน และสามารถถ่ายทอดความงามของผลงานได้อย่างสมบูรณ์

บทที่ 5
สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยผลงานสร้างสรรค์ศิลปศึกษานิพนธ์ เรื่อง การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ “วัวลาน” ได้มีการค้นคว้าข้อมูลเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งข้อมูลในประเพณีวัวลาน ข้อมูลในการใช้เทคนิคกำมะลอที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่นำมาวิเคราะห์และสร้างสรรค์ผลงาน โดยสรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำศิลปศึกษานิพนธ์ ฉบับนี้ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีวัวลานและงานจิตรกรรมลายกามะลอ

2) เพื่อสร้างสรรค์จิตรกรรมไทยแนวประเพณีเทคนิคกำมะลอเรื่อง“วัวลาน”

3) เพื่อจัดทาสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วยโปรแกรม Canva ในรายวิชาทัศนศิลป์-ศิลปะ เรื่องการเตรียมพื้นสำหรับงานจิตรกรรมเทคนิคลายกำมะลอ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

1) การศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล

2) การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์การจัดทาสื่อการเรียนการสอน

3) การวิเคราะห์และสรุปผล

4) การนาเสนอผลงานสร้างสรรค์และสื่อการสอน

5.1 สรุป

ผลจากการวิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1) ผลการศึกษาประเพณีวัวลาน ของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ความงามของวัฒนธรรมท้องถิ่นนี้ก่อให้เกิดแนวความคิด จัดองค์ประกอบสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปศึกษานิพนธ์รูปแบบงานจิตรกรรมแนวประเพณี และสามารถนำไปใช้ในการจัดทำสื่อการสอนในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา

2) การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์เรื่อง “วัวลาน” ในรูปแบบจิตรกรรมไทยเทคนิคกำมะลอบนกระดานไม้อัด จำนวน 2 ผลงาน ได้แก่

2.1) การละเล่นเมืองเพชร (วัวลาน) 1 ขนาด 55 x 95 เซนติเมตร

2.2) การละเล่นเมืองเพชร (วัวลาน) 2 ขนาด 60 x 100 เซนติเมตร

ทั้ง 2 ผลงานเป็นภาพประเพณี วัวลาน ของจังหวัดเพชรบุรี แสดงให้เห็นถึงความสนุกและการอนุรักษ์ประเพณีของคนในจังหวัดเพชรบุรี จัดองค์ประกอบภาพโดยใช้หลักการทัศนศิลป์ ใช้เทคนิคกำมะลอสีอะคริลิกแทนการใช้สีฝุ่น

3) ผลการจัดทำสื่อการสอนวิชาศิลปะในหัวข้อประเพณีวัวลาน ด้วยเทคนิคกำมะลอ เพื่อใช้ประกอบการสอน เรื่อง การวาดภาพด้วยเทคนิคผสม ในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลงานศิลปะนิพนธ์เรื่อง การสร้างสรรค์จิตรกรรมเทคนิคกำมะลอ“วัวลาน” ได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ประเพณีและวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ประเพณีการฝัดข้าว การนวดข้าวของชาวนาที่ทำร่วมกันในกลุ่มเพื่อนบ้าน โดยให้วัวย่ำลงบนกองเมล็ดข้าวแล้วเดินรอบหลักในลาน เพื่อให้เมล็ดข้าวหลุดออกจากรวง ซึ่งสอดคล้องกับ เจริญ ตันมหาพราน (2544) ที่ได้ศึกษาถึงประเพณีวัวลานของจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดราชบุรี ที่ชาวนาจะต้องต้อนวัวหลายตัวมาย่ำลงบนกองเมล็ดข้าวแล้วเดินรอบหลักในลาน เพื่อให้เมล็ดข้าวหลุดออกจากรวง การฝัดข้าว แยกข้าวลีบและเศษผงออกจากเมล็ดข้าวด้วยความร่วมมือจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงต่อมามีการพนันกันอย่างสนุกสนานกันขึ้นในวงนวดข้าว การแข่งขันวัวลานจึงกาเนิดขึ้นมาจากประเพณีและวิถีการนวดข้าว ต่อมาการแข่งขันวัวลานมีการพัฒนาเรื่อยๆ จากการประกวดแค่ความเร็วก็มีเพิ่มการประกวดวัวลานประเภทสวยงามด้วย และ ภาคภูมิ ลบถม (2557) บทความวิจัยเรื่อง วัวลานเมืองเพชร บทบาทของผู้หญิงกับการ (ละ) เล่นของผู้ชาย กล่าวถึงประเพณีวัวลานหลังฤดูกาลการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรของชาวเมืองเพชร ของทุ่งนาหลายหมู่บ้าน นิยมจัดการละเล่น โดยผู้ชายในหมู่บ้านนั้นๆ ของจังหวดเพชรบุรี จะนำวัวของตนมาผูกรวมกับวัวของเพื่อนบ้านครั้งละ 19 ตัว แล้วไล่ให้วัววิ่งวนเป็นวงกลมไม่มีเส้นชัย เรียกกันว่า “วัวลาน” ผู้ดูแลแต่ละคนจะมีสัญลักษณ์ของความเป็นนักเลงวัว คือ มีผ้าขาวม้าติดตัวตลอดเวลา เช่นเดียวกับ สม ทองศิลป์ (2564) ได้กล่าวว่า วิถีชีวิตของคนเมืองเพชร สิ่งที่สะท้อนความผูกพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติได้อย่างชัดเจน คือ “วัว” ซึ่งเป็นสัตว์ที่คลุกคลีกับความเป็นมาของชาวนามาตั้งแต่บรรพกาล เพราะนาที่เมืองเพชรเป็นนาดอน ไม่มีปลักเลนหรือแอ่งน้ำ วัวจึงเป็นที่นิยม การแข่งขันวัวลานเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในลานนวดข้าว ข้าว เพื่อแสดงถึงความแข็งแรง ความเร็ว และพละกำลังของวัว เป็นการสร้างความสนุกสนานและความสัมพันธ์ในชุมชน

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปศึกษานิพนธ์ ที่แสดงออกถึงสัญญลักษณ์ของประเพณีและวัฒนธรรม “การละเล่นวัวลาน” ของจังหวัดเพชรบุรี ที่ควรอนุรักษ์ ผ่านผลงานจิตรกรรมไทยแนวประเพณี เทคนิค “ลายกำมะลอ” ผู้วิจัยใช้กรรมวิธีการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแบบร่วมสมัย ออกแบบร่างลายเส้นและแบบร่างโครงสีผ่านโปรแกรมการออกแบบ และใช้สีเฟล็ก (flex) แทนยางรักเช็ด เตรียมพื้นผิวเพื่อเขียนแบบลายกำมะลอด้วยการถูลายด้วยดินสอพองลงบนกระดาน การตัดเส้นด้วยกาวยางมะเดื่อเตรียมการปัดผงทอง ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิตรา พาหุการณ์ (2564) วิจัยเรื่องจิตรกรรมกำมะลอร่วมสมัย ได้ศึกษาลักษณะเด่นของเทคนิค กรรมวิธีการ และรูปแบบในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำและศิลปะลายกำมะลอทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน และ จิตรกรรมเวียดนาม (Lacquer Work)” ได้สร้างสรรค์ผลงานด้านจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ด้วยเทคนิคงานจิตรกรรมลายรดน้ำ งานลายทองและลายกำมะลอแบบไทยโบราณ ภายใต้แนวความคิดร่วมสมัยผสมผสานรูปทรงสัญลักษณ์เชิงประเพณี เกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คนชาวใต้ในชนบท ซึ่งยังคงสืบสานวิถีทางวัฒนธรรม

และอาชีพการทำประมงในท้องทะเลไทยไว้ด้วยความซื่อตรง การใช้ชีวิตของชาวบ้านพื้นถิ่นริมทะเล ท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ได้นำหลักการทัศนธาตุเป็นแนวทางในการออกแบบและจัดวางภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์ทดแทนวัสดุโบราณที่หายาก เช่น สีโปสเตอร์ผสมกาวกระทินแทนการเขียนด้วยน้ำยาหรดาล ใช้สีเฟล็ก (flex) แทนยางรักเช็ด ใช้อีพ็อคซี่ (Epoxy) แทนยางรักสมุก และชลวิทย์ เสมา (2555) ทำงานวิจัยเรื่อง ภาพจับลายกำมะลอ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะกรรมวิธีการเขียนลายกำมะลอลวดลายสัตว์ในอุดมคติที่มีรูปแบบเฉพาะตน เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ อนุรักษ์เทคนิคและวิธีการของบรมครูช่างไทย ในรูปแบบภาพจับงานจิตรกรรมลายกำมะลอ ประยุกต์เทคนิคโบราณ (ลายรดน้ำ – กำมะลอ) กับงานจิตรกรรมสมัยใหม่ในการสร้างพื้นหลังผลงานจากพื้นผิวไม้เป็นพื้นผิวผ้าใบ ด้วยสีอะคริลิกเป็นสีของพื้นหลัง การเขียนรูปทรงสัตว์ในอุดมคติผ่านกรับวนการลายกำมะลอ ใช้สีเฟล็ก (flex) แทนยางรัก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลเนื้อหา รายละเอียดที่ต้องการสร้างสรรค์ พร้อมทั้งปรึกษาอาจารย์และผู้รู้เพื่อทราบถึงแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน

5.3.2 วางแผนการทำงานโดยกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงานและปฏิบัติตามแผนเผื่อให้ผลงานสำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

5.3.3 คำนึงถึงรายละเอียดและความเหมาะสมในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้องค์ประกอบในการทำงานแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กัน

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

บรรณานุกรม

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. (2566). ประเพณีและวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: https://www.shorturl.asia/MouQH. (วันที่เข้าถึง 16 ตุลาคม 2567).

เจริญ ตันมหาพราน. (2544). ประเพณีที่ถูกลืม. กรุงเทพฯ: บริษัทรวมสาส์น.

เฉลิม นาคีรักษ์, (2543), 84 ปีชาตกาล ศาสตราจารย์เฉลิม นาคีรักษ์ ศิลปินแห่งชาติ, สมาคมศิษย์เก่าเพาะช่าง.

ชลวิทย์ เสมา. (2555). ภาพจับลายกำมะลอ. [วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชลูด นิ่มเสมอ. (2553). วาดเส้นสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

ดำรงศักดิ์ อาลัย. (2558). การศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมของวัวลาน: The study of genetic diversity of Hualan. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ธวัชชานนท์ ตาไธสง. (2546). หลักการทางศิลปะ. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์

นิโรจน์ จรุงจิตวิทวัส. (2561). เทคนิคในงานจิตรกรรมไทย. กรุงเทพฯ: บริษัทจันวาณิชย์ ซีเคียวริตี้ พริ้นท์ติ้ง จำกัด.

นิโรจน์ จรุงจิตวิทวัส, 24 กุมภาพันธ์ (2568), สัมภาษณ์.

บัณฑิตอินคง, (2560). ศิลปะลายรดน้ำและศิลปะลายกำมะลอ มรดกภูมิปัญญาศิลปกรรมไทย. กรุงเทพฯ: บริษัทอันลิมิต พริ้นติ้ง จำกัด.

ประเสริฐ พิชยะสุนทร. (2555). ศิลปะและการออกแบบเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปีย์ มาลากุล, หม่อมหลวง. (2515). ประเพณีไทย. ม.ป.ท. : บุญส่งการพิมพ์.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2546). มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

พูนพิสมัย ดิศกุล, หม่อมเจ้าหญิง. (2513). ประเพณี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แพร่การช่าง.

ภาคภูมิ ลบถม. (2550). **วัวลานเมืองเพชร บทบาทของผู้หญิงกับการ (ละ) เล่นของผู้ชาย**. Damrong Journal of the Faculty of Archaeology Silpakorn Unversity, 6(2), 168-169. เข้าถึงได้จาก : https://so01.tci-thaijo.org/index.php/damrong/article/view/20962?utm_source=chatgpt.com.

_____ . (2551**). วัวลาน: วิถีชีวิตลูกผู้ชายเมืองเพชร**. [ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: นามีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.

วรารัชต์ มหามนตรี. (2560). ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับชื่อเมือง พริบพรี (เพชรบุรี) จากการศึกษาเชิงประวัติและสัทศาสตร์. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2546). ทัศนศิลป์ปริทัศน์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สม ทองศิลป์. (2564). ภูมิปัญญาท้องถิ่นวัวลาน ราชบุรี [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2568, เข้าถึงได้จาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sctsjournal/article/view/2564

สายัณห์ ชื่นอุดมสวัสดิ์. (2562). วัวลาน [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2568, เข้าถึงได้จาก https://sayanchuenudomsavad.wordpress.com/2019/04/30/วัวลาน

สนั่น รัตนะ. (2549). ศิลปะลายกำมะลอ. กรุงเทพฯ: สิปประภา.

สุจิตรา พาหุการณ์. (2564). จิตรกรรมกำมะลอร่วมสมัย. วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์, *8*(2), 134–174. เข้าถึงได้จาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/arts/article/view/256146

เสฐียร โกเศศ. (2500). วัฒนธรรมและเรื่องวิวัฒนาการแห่งวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารการจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร.

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์กรมศิลปะศิลปากร. (2552). นนทบุรี: บริษัทโกลด์สมิธ แคปปิตอล จำกัด.

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN

ภาคผนวก

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวเกศกนก คมมูล
ภูมิลำเนาเดิม	บ้านเลขที่ 23/55 ซ.เจริญวัฒนา ต.ชะอำ อ. ชะอำ จ.เพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ 76120
วัน เดือน ปี เกิด	30 มกราคม 2547
การศึกษา	
	ระดับประถมศึกษา โรงเรียนแก่นจันทร์วิทยา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี
สถานศึกษา	หลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา แขนงวิชาเอก ศิลปะประจำชาติ แขนงวิชาโท วิจิตรศิลป์ วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ปีที่สำเร็จการศึกษา	2568
ประสบการณ์	2568 แสดงนิทรรศการศิลปศึกษานิพนธ์ มธุรอัตตา

RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY RATTANAKOSIN